Съфинансирано от Европейския съюз

ЕДНА ПОСОКА МНОГО ВЪЗМОЖНОСТИ

УТВЪРДИЛ:

21.4.2023 г.

X

Галина Симеонова

Signed by: GALINA SIMEONOVA SIMEONOVA

РЪКОВОДИТЕЛ НА УО НА ПОС 2021 - 2027 г.
Заповед за оправомощаване № РД-918/10.10.2022 г.

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

Главна дирекция „Оперативна програма „Околна среда“

Европейски фонд за регионално развитие

УСЛОВИЯ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ

по процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ

№BG16FFPR002-5.001

„ЗА ПО-ЧИСТ ВЪЗДУХ!“

по приоритет 5 „Въздух”
на Програма „Околна среда“ 2021-2027 г.

1. Наименование на програмата:

Програма „Околна среда“ 2021 – 2027 г. (ПОС 2021-2027 г.)

2. Номер и наименование на приоритета и специфичната цел:

Приоритет „Въздух“, СЦ RSO 2.7 „Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване“

3. Наименование на процедурата:

№BG16FFPR002-5.001, За по-чист въздух!

4. Измерения по кодове:

Област на интервенция:

– 077 (Мерки за подобряване на качеството на въздуха и за намаляване на шума);

- 048 (Енергия от възобновяеми източници: слънчева енергия).

Форма на финансиране – 001

Териториален механизъм ЕФСУ – 033

Равенство между половете ЕФСУ - 003

Стопанска дейност – 24

5. Териториален обхват:

Общини в Република България с нарушено качество на атмосферния въздух в периода 2017 – 2021 г. (неотговарящи на изискванията на Европейския съюз за нивата на фини прахови частици), попадащи в обхвата на следните райони за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ), които съгласно чл. 9, ал. 3 от *Наредба № 12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух* се определят със заповед на министъра на околната среда и водите: Асеновград, Бургас, Велико Търново, Видин, Враца, Горна Оряховица, Димитровград, Кърджали, Ловеч, Монтана, Несебър, Пазарджик, Плевен, Пловдив, Русе, Смолян, Хасково, Шумен.

6. Цели на предоставяната безвъзмездна финансова помощ по процедурата и очаквани резултати:

Целта на процедурата е да се допринесе за подобряване качеството на атмосферния въздух (КАВ) чрез намаляване наднормените нива на фини прахови частици (и $ФПЧ_{10}$) на територията на общини с нарушено качество на въздуха по този показател в периода 2017-2021 г.

Въпреки определените различни източници на замърсяване, съгласно общинските програми по чл. 27 от Закона за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ), данните от мониторинга на въздуха по показател $ФПЧ_{10}$ показват драстична разлика в броя на превишенията през летния и през зимния период в почти всички пунктове.

Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха (НПКЗВ 2020 – 2030) очертава политиките и мерките, които осигуряват възможност за постигане на задълженията на

страната за намаляване на емисиите за 2020-2029 г. и 2030 г. Тези ангажименти са свързани с общите годишни антропогенни емисии на: серен диоксид (SO2), азотни оксиди (NOx), неметанови летливи органични съединения, амоняк (NH3) и фини прахови частици (ФПЧ2.5), спрямо емисиите за определената за базова 2005 г., съгласно изискванията на Директива (ЕС) 2016/2284.

Националната програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (НПКАВ 2018-2024 г.), определя комплекс от мерки, чието приложение да доведе до постигане на съответствие с нормите за ФПЧ съгласно изискванията на Директива 2008/50/ЕО и действащото национално законодателството не по-късно от 2024 г. Предлаганите мерки за достигане на целта са свързани с намаляване на емисиите на първични $ФПЧ_{10}$ от определените източници, с основен фокус върху битово отопление на твърди горива. Замяната на печки/котли на твърдо гориво с алтернативни източници на отопление допринася за намаляването на вредните емисии и оттам до подобряване на качеството на атмосферния въздух, което води до значителен положителен ефект върху човешкото здраве.

Подмяна на отоплителните уреди на твърдо гориво е наложителна и предвид високата ефективност и очаквания най-бърз пряк резултат по отношение редуциране на емисиите ФПЧ, които са причина за преждевременната смърт на над 12 хиляди български граждани през 2018 г. по данни от Доклада за качество на въздуха в Европа от 2020 г. на Европейската агенция за околна среда (ЕАОС).

Настоящата процедура надгражда инвестициите по ОПОС 2014-2020 г., адресиращи битовото отопление и интегрирания проект по програма Лайф „Българските общини работят заедно за подобряване на качеството на атмосферния въздух“ (LIFE-IP Clean Air), като са отчетени и научените уроци.

Процедурата цели да допринесе директно за постигане целите на Приоритет 5 на ПОС 2021-2027 г. и в частност за постигане на индикаторите, както и на целта на Националната програма, а именно – намаляване на замърсяването с $ФПЧ_{10}$, както и за изпълнението на приоритетни действия в прегледа на изпълнението на политиките на ЕС в областта на околната среда (ПИПООС) от 2019 г., отбелязани в доклада за България, а именно: Да се ускори намаляването на емисиите и концентрацията на прахови частици ($ФПЧ_{2.5}$ и $ФПЧ_{10}$)

Мерките по настоящата процедура, заедно с други мерки, подкрепени от различни източници на финансиране по европейски и национални програми, както и със средства от общинския бюджет, се очаква да допринесат за изпълнение ангажиментите на страната по подобряване управлението на качеството на въздуха, както и на цели, произтичащи от националното законодателство, което транспонира изцяло Директива 2008/50/ЕО *на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2008 година относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа* (Директива 2008/50/ЕО).

Настоящата операция е „операция от стратегическо значение“ по смисъла на чл. 2, т.5 от Регламент (ЕС) 2021/10602 [1].

Очакваните резултати от изпълнението на дейностите по процедурата са:

- Принос за подобряване качеството на въздуха на територията на общини с нарушено КАВ чрез намаляване на емисиите на $ФПЧ_{10}$ от битовото отопление, вкл. и чрез повишаване на обществената осведоменост.

[1] Съгласно чл. 2, т.5 от РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2021/1060 НА ЕП И НА СЪВЕТА от 24 юни 2021 година за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика, „операция от стратегическо значение“ означава операция, която има значителен принос за постигането на целите на дадена програма и за която се прилагат специални мерки за мониторинг и комуникация.

- Принос към изпълнение ангажиментите на страната в сектора и постигане на цели, произтичащи от европейското и национално законодателство, като същите са обусловени от Решение на Съда на Европейския съюз по дело C-488/15 от 5 април 2017 г. за неспазване на нормите за съдържание на $ФПЧ_{10}$ в атмосферния въздух в агломерации и зони на страната и неизпълнението на задълженията по Директива 2008/50/ЕО по отношение на пределно допустимите стойности на прахови частици в атмосферния въздух.

За целите на настоящата процедура се прилагат следните определения:

- „отоплително устройство“ означава устройство, което излъчва топлинна енергия чрез директен топлообмен или чрез директен топлообмен в комбинация с топлообмен с флуид, с цел да се постигне и поддържа определено ниво на топлинен комфорт в затвореното помещение, в което се намира устройството, евентуално в комбинация с отдаване на топлинна енергия в други помещения, и е оборудвано с един или повече топлогенератори, които преобразуват твърди горива непосредствено в топлинна енергия;

- „дървесна биомаса“ означава биомаса с произход от дървета и храсти – **пресован дървен материал под формата на пелети или дървесен чипс**.

7. Индикатори(показатели)[2]:

Индикатори за резултат:

Всеки кандидат включва тези индикатори в проектното си предложение:

1. Жители, ползващи се от мерки за качеството на въздуха – лица

2. Спестени емисии на ФПЧ10 - т/г

3. Общо произведена енергия от възобновяеми източници (от които: електроенергия) – MWh/год.

Във формуляра за кандидатстване като базова стойност на индикаторите се посочва 0. Целевите стойности се определят от броя на жителите, които ще бъдат обхванати от проекта, спестените емисии ФПЧ10 в резултат от проекта и общо произведената енергия от ВЕИ в резултат от изпълнението на проекта. Целевите стойности се определят съгласно изискванията, посочени в Указания към Условията за кандидатстване (Приложение № 7).

Индикатори за краен продукт:

Всеки кандидат включва тези индикатори в проектното си предложение:

1.Жилища[3] с подменени отоплителни устройства на твърдо гориво – брой

2. Допълнителен капацитет за производство на енергия от възобновяеми източници (от които: електроенергия, топлинна енергия) – MW

[2] Посочват се конкретни изисквания към индикаторите (показателите) по процедурата, вкл. индикатори (показатели), които следва задължително да бъдат включени в проектните предложения, в случай че има такива.

[3] Под жилище се има предвид обект по смисъла § 5, .т.39 от ДР на ЗУТ: "Обект" е самостоятелен строеж или реална част от строеж с определено наименование, местоположение, самостоятелно функционално предназначение и идентификатор по Закона за кадастъра и имотния регистър, който е с предназначение за жилищни нужди.

Във формуляра за кандидатстване като базова стойност на индикатора се посочва 0, а за целева стойност – броя жилища, които ще бъдат с подменени устройства в резултат от проекта и допълнителния капацитет за производство на енергия от възобновяеми източници в резултат от изпълнението на проекта, съгласно изискванията, посочени Указания към условията за кандидатстване (Приложение № 7).

Кандидатът трябва да включи в проектното си предложение всички индикатори за изпълнение и за резултат, посочени по-горе и да ги определи количествено като целева стойност.

При неизпълнение на одобрените целеви стойности на индикаторите, съгласно чл. 70, ал. 1, т. 7 на ЗУСЕФСУ, финансовата подкрепа със средства от ЕФСУ може да бъде отменена изцяло или частично чрез извършване на финансова корекция.

8. Общ размер на безвъзмездната финансова помощ по процедурата и разпределение по категория региони (ако е приложимо):

Реализацията на дейностите по настоящата процедура се подпомага финансово от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) на Европейския съюз (ЕС) и с национални средства.

Общият размер на средствата, които могат да бъдат предоставени по процедурата чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, е

484 177 450,00 лв. (четиристотин осемдесет и четири милиона сто седемдесет и седем хиляди четиристотин и петдесет лева).

- средства от Европейския фонд на регионално развитие - 411 550 832,50 лв.

- национално съфинансиране - 72 626 617,50 лв.

Посоченият общ размер на безвъзмездната финансова помощ по процедурата може да бъде увеличаван при наличие на финансов ресурс по приоритет „Въздух“ по решение на Ръководителя на Управляващия орган на програмата след одобряване от Комитета за наблюдение на програмата при промяна на бюджета с повече от 50 на сто спрямо първоначално заложения или след информирането на Комитета за наблюдение – при промяна с под 50 на сто спрямо първоначално заложения бюджет.

Управляващият орган си запазва правото да не предостави изцяло посочената по-горе сума в случай, че предвидените за изпълнение дейности изискват по-малък финансов ресурс.

9. Минимален (ако е приложимо) и максимален размер на безвъзмездната финансова помощ за конкретен проект:

По процедурата не е предвиден минимален размер БФП за конкретен проект.

Максималният размер на проектно предложение е, както следва:

1. Асеновград	27 451 232,57 лв.
2. Бургас	25 650 716,20 лв.
3. Велико Търново	25 728 377,52 лв.
4. Видин	25 487 218,69 лв.
5. Враца	24 077 052,63 лв.
6. Горна Оряховица	19 118 990,52 лв.
7. Димитровград	16 012 537,76 лв.
8. Кърджали	27 582 030,58 лв.
9. Ловеч	26 241 350,97 лв.
10. Монтана	21 732 907,03 лв.

11. Несебър	9 272 352,75 лв.
12. Пазарджик	49 079 909,93 лв.
13. Плевен	29 515 388,68 лв.
14. Пловдив	28 074 566,84 лв.
15. Русе	37 024 012,01 лв.
16. Смолян	20 373 833,94 лв.
17. Хасково	35 039 560,93 лв.
18. Шумен	36 715 410,45 лв.

Общият ресурс по мярката за намаляване на замърсяването на въздуха от битовото отопление по Приоритет 5 „Въздух“ на ПОС 2021-2027 г. е пропорционално разпределен между всички кандидати според дела на домакинствата на твърдо гориво във всички 21 общини с нарушено КАВ в периода 2017-2021 г.[4].

Максималният размер на допустимите разходи, за които може да бъде предоставена БФП за проектно предложение, включва всички допустими разходи за изпълнение на проекта, вкл. непреките разходи за организация и управление и за видимост, прозрачност и комуникация, съгласно изискванията на раздел 14 от *Условията за кандидатстване*.

Управляващият орган има право да увеличава одобрения в проектното предложение бюджет по реда на глава шеста от Условията за изпълнение по настоящата процедура.

Управляващият орган на ПОС 2021-2027 г. си запазва правото да не предостави изцяло посочената сума, в случай че проектното предложение не отговаря на изискванията на *Условията за кандидатстване*, както и в случай че предвидените за изпълнение дейности по проекта изискват по-малък финансов ресурс.

10. Процент на съфинансиране[5]:

Процентът на съфинансиране на БФП по процедурата е както следва: средства от ЕФРР в размер до 85% – 411 550 832,50 лв. (четиристотин и единадесет милиона петстотин и петдесет хиляди осемстотин трийсет и два лева и петдесет стотинки) и национално съфинансиране в размер до 15% – 72 626 617,50 лв. (седемдесет и два милиона шестстотин двайсет и шест хиляди шестстотин и седемнайсет лева и петдесет стотинки).

По процедурата могат да се предоставят до 100% от максималния размер на допустимите разходи. Няма ограничение по отношение на съфинансирането от страна на кандидата, в случай че същият прецени, че по такъв начин би насърчил участието на по-голям брой домакинства в изпълнението на мерките по проекта.

11. Допустими кандидати:

Допустими кандидати по процедурата са 18 общини с нарушено качество на атмосферния въздух – Асеновград, Бургас, Велико Търново, Видин, Враца, Горна Оряховица, Димитровград, Кърджали, Ловеч, Монтана, Несебър, Пазарджик, Плевен, Пловдив, Русе, Смолян, Хасково, Шумен.

[4] Асеновград, Бургас, Велико Търново, Видин, Враца, Горна Оряховица, Димитровград, Кърджали, Ловеч, Монтана, Несебър, Пазарджик, Плевен, Пловдив, Русе, Смолян, Хасково, Шумен, Благоевград, Перник и Столична община.

[5] Посочва се процентът на безвъзмездната финансова помощ (европейско и национално съфинансиране) и на съфинансирането от страна на бенефициентите (ако е приложимо).

Допустимите кандидати са общините с нарушено качество на въздуха, които попадат в обхвата на Решение на Съда на Европейския съюз по дело C-488/15 от 5 април 2017 г. *за неспазване на нормите за съдържание на ФПЧ10 в атмосферния въздух в агломерации и зони на страната и неизпълнението на задълженията по Директива 2008/50/ЕО по отношение на пределно допустимите стойности на прахови частици в атмосферния въздух*; имат общински програми за качество на атмосферния въздух, които са одобрени от Общински съвет и са в сила към датата на кандидатстване; имат превишения на среднодневните и/или средногодишни норми за КАВ за периода 2017-2021 г.

Кметовете на общините са отговорни за разработването и изпълнението на програми за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми, съгл. разпоредбите на чл. 27 от ЗЧАВ.

Допустими крайни получатели на помощта - граждани, притежаващи жилищен обект на територията на гореизброените общини с нарушено КАВ, използващи топлоуреди на твърдо гориво – дърва и въглища.

По процедурата ще се финансират дейности за подмяна на отоплителни устройства на твърдо гориво в самостоятелни обекти[6] в жилищни сгради, без значение от това дали същите са собственост и се експлоатират от физически лица (домакинства) или юридически лица на територия на общини с нарушено КАВ. В случай че подпомагането засяга обекти собственост на юридически лица, същото ще представлява минимална (de minimis) помощ по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013.

Подпомагането на жилища собственост на физически лица, чрез които се упражнява стопанска дейност (в т.ч. и отдаване на жилищния обект под наем) ще представлява минимална (de minimis) помощ по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013.

Крайни получатели, в чийто жилищен обект са извършени инвестиции за подмяна отоплителни уреди/системи и/или монтаж на фотоволтаични системи[7], финансирани от друг Европейски или национален източник (*вкл. ОПОС 2014-2020 г., програма LIFE, Националната програма за енергийна ефективност, ОП Региони в растеж 2014-2020 г., Програма Развитие на регионите 2021-2027 г., Националния план за възстановяване и устойчивост на Р България, DESIREE, REECL и т.н.*), които съвпадат с допустимите за финансиране мерки по настоящата процедура, **НЕ са допустими крайни получатели на помощта**.

На етапа на подаване на проектното предложение кандидатът декларира, че проектът не е бил физически завършен или изцяло осъществен към датата на подаване на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са направени или не от бенефициента, както и че исканата безвъзмездната финансова помощ не се предоставя за финансиране на разходи, които вече са финансирани със средства от ЕФСУ или чрез други фондове и инструменти на Европейския съюз, както и с други публични средства, различни от тези на бенефициента.

12. Допустими партньори (ако е приложимо):

По настоящата процедура чрез директно предоставяне на конкретен бенефициент не се допуска участието на партньори.

[6] Обекти, които има самостоятелно функционално предназначение за жилищни нужди. Не са самостоятелни обекти общите части и помещения в сградата, паркоместата, мазета, тавански, складови и други помещения, обслужващи самостоятелните обекти в сградата.

[7] Ограничението по отношение на фотоволтаичните системи е приложимо само спрямо кандидати от енергийно бедни домакинства (домакинства получаващи помощи за отопление през отоплителния сезон), при условие че кандидатстват за подмяна с термопомпа „Въздух-въздух“ и монтаж на фотоволтаични системи.

13.1. Дейности, допустими за финансиране:

Дейностите, предвидени за изпълнение, и съответните разходи в рамките на проектното предложение, следва да съответстват на принципа на ефективност и ефикасност, да са с нестопански характер и да водят да постигането на целите на процедурата и на Приоритет „Въздух“ на ПОС 2021-2027 г., да са в съответствие с принципа за „ненанасяне на значителни вреди[8]“ и с принципите за равнопоставеност на жените и мъжете и осигуряване на равни възможности за всички.

Инвестиционните мерки следва да:

- са базирани на актуална/действаща програма за качеството на атмосферния въздух на общината към датата на кандидатстване;

- да отчитат регионалните специфики;

- отчитат натрупания опит от изпълнени и/или текущи проекти и мерки, адресиращи КАВ чрез подмяна на отоплителни уреди на твърдо гориво с екологични алтернативи.(когато е приложимо);

- попадат в обхвата на мерките на Националната програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024 г.) (Националната програма) и в допълнение – принос към целите на Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г. съгл. Директива (ЕС) 2016/2284 *на Европейския парламент и на Съвета от 14 декември 2016 година за намаляване на националните емисии на някои атмосферни замърсители*. Програмите са публикувани на интернет страницата на Министерство на околната среда и водите/ секция Въздух: https://www.moew.government.bg/bg/vuzduh/strategicheski-dokumenti/

При стартиране на дейности по процедурата преди сключване на АДБФП, мерките за видимост, прозрачност и комуникация заложени в Дял IV, глава III „Видимост, прозрачност и комуникация“ на Регламент (ЕС) 2021/1060 следва да се изпълняват.

Допустими за финансиране са следните дейности, които кандидатът описва и обосновава в проектното предложение:

1. Дейности за подготовка на проектното предложение

1.1. Проучване на нагласите на населението на общината, което обхваща само членове на домакинства, отопляващи се на твърдо гориво (социологическо изследване)

Изследването трябва да обхваща респонденти, използващи топлоуреди на твърдо гориво (дърва и/или въглища) в имоти в рамките на регулационните граници на населеното място, в рамките на съответната община-кандидат.

Резултатите от проведеното проучване са приложими за обосноваване бюджета на проектното предложение, както и за изчисляване целевата стойност на индикатори „Спестени емисии на ФПЧ10 - т/г.“, „Общо произведена енергия от възобновяеми източници (от които: електроенергия) – MWh/год.“ и „Допълнителен капацитет за производство на енергия от възобновяеми източници (от които: електроенергия, топлинна енергия) – MW“.

1.2. Извършване на пазарно проучване за единица продукт за алтернативните екологосъобразни топлоуреди за целите на остойностяването на проекта

Кандидатът следва да разработи и приложи към проектното предложение документи за проведено пазарно проучване и цените за екологосъобразните топлоуреди, които ще бъдат

[8] „Ненанасяне на значителни вреди“ означава да не се подкрепят или извършват икономически дейности, които нанасят значителни вреди на която и да било екологична цел, когато е приложимо, по смисъла на член 17 от Регламент (ЕС) 2020/852.

предоставяни безвъзмездно на домакинствата одобрени за подмяна на отоплителни уреди на твърдо гориво, отговарящи на изискванията на Приложение № 5 към *Условията за кандидатстване*, както и цени за фотоволтаичните системи за собствено потребление, предназначени за енергийно бедни домакинства избрали като алтернатива термопомпа „въздух-въздух“, отговарящи на изискванията на Приложение №4.

При разработването на цените се посочва въз основа на какви документи, други анализи или проучвания са определени и/или каква информация/ минимални технически и/или функционални характеристики данни/показатели/оферти/извлечение от каталог на производители/доставчици, информация за вече сключени договори със сходни параметри и предмет, пазарни консултации по смисъла на ЗОП, пазарни проучвания и/или проучване в интернет са ползвани при определянето на тези цени. При позоваване на оферти, се прилагат самите оферти (минимум две), при позоваване на извлечение от каталог на производители/доставчици се прилагат извлеченията от каталога или се посочват съответните линкове към продукта. В случай на онлайн проучвания е необходимо за всеки вид топлоуред да се представи линк към съответната оферта/цена за конкретен продукт/услуга, както и екранна снимка.

1.3. Разработване на доклад за приоритизиране на райони/квартали и на приложимите мерки

Изготвяне и прилагане към проектното предложение на документ с обосновано приоритизиране на райони/квартали и на приложимите мерки. **Територията, в която се инвестира с изпълнението на съответната мярка, следва да попада изцяло в регулационните граници на населено място в рамките на съответната община кандидат.** Следва да се приоритизира финансирането на определен район, квартал, жилищен комплекс или част от район/квартал/жилищен комплекс в рамките на населеното място, в което ще се инвестира, в съответствие с идентифицираните „локални горещи точки“ (квартали/райони с концентрация на домакинства, отопляващи се на дърва или въглища) в актуалните Общински програми за КАВ, както и по допълнителни критерии по преценка на кандидата, които са надлежно обосновани.

1.4. Разработване на Механизъм, отчитащ приходите от предаването на заменяните отоплителни устройства

Изготвяне и прилагане към проектното предложение на Механизъм, отчитащ приходи от предаването на заменените отоплителни устройства на лица, регистрирани за третиране на отпадъци от черни и цветни метали съгласно Закона за управление на отпадъците (ЗУО).

Кандидатът описва детайлно всички необходими действия в тяхната последователност във връзка с демонтажа и предаването на заменените отоплителни устройства на твърдо гориво. Целта на тази дейност е да идентифицира прогнозния размер на приходите (ако такива са налични) в резултат от предаването за последващо третиране на подменените стари отоплителни устройства. Също така следва да представи и дейностите, за които ще бъдат разходвани тези приходи, като Бенефициентът няма право да използва тези средства за извършване на икономическа дейност, с цел недопускане предоставянето на държавна помощ по проекта.

Приходите (ако такива са налични) следва да се инвестират в зелени мерки, които не представляват икономическа дейност и са негенериращи приходи, включени в актуалната Общинска програма за КАВ на общината-кандидат. При неизпълнение на заложеното изискване, сумата равна на размера на генерираните приходи, се намалява от размера на получената безвъзмездна финансова помощ.

1.5. Разработване на критерии за приоритизиране на кандидатите (крайните получатели на помощта), в случай че интересът е по-висок от наличния ресурс

Дейността е приложима за кандидати, които няма да прилагат пряко разработените от УО „Препоръчителни критерии за приоритизиране на кандидатите за подмяната на топлоуреди на твърдо гориво с екологични алтернативи“, Приложение № 6 към *Условията за кандидатстване*, в които са представени такива примерни минимални изисквания.

Кандидатите имат право да изготвят и обосноват собствени критерии и/или изменения в тежестта на отделните критерии на база спецификите на конкретната община като социално-икономически, географски и други показатели.

В този случай следва да се прилага стриктно принципът „за поставяне на енергийната ефективност на първо място“[9], да се стимулират колективните решения и приоритетно да се инвестира в идентифицираните „локални горещи точки“ (квартали/райони с концентрация на домакинства отопляващи се с дърва и въглища, идентифицирани в Общинските програми за КАВ), при прилагане на принципите на недискриминация и „ненанасяне на значителни вреди“[10].

ВАЖНО: Критериите следва да бъдат публично оповестени при старта на кампаниите за набиране на заявления, напр. като част от пакета документи за кандидатстване или по друг подходящ и видим начин на официалната интернет страница на бенефициента.

1.6. Изготвяне на механизъм за подмяна на отоплителните устройства на твърдо гориво с екологични алтернативи

Кандидатите следва да са разработили и да приложат при подаване на проектното предложение документ „Механизъм за подмяна на отоплителни устройства на твърдо гориво с екологични алтернативи“, в който детайлно и структурирано да са описани подхода и планираните мерки от етап подготовка за набиране на заявления за интерес до етап монтаж на нови екологосъобразни отоплителни устройства и предаване за рециклиране на подменените високоемисионни печки /котли на твърдо гориво.

Кандидатите определят индикативен/ни срок/ове за подаване на документи, изискуеми за представяне от крайния получател (заявление/опростена апликационна форма, копие от нотариален акт или друг документ, с който се доказва собственост върху жилищния обект, решение на общото събрание в случаите на етажна собственост или решение на сдружението на собствениците при наличие на такова, декларации и пр.), като същият в заявлението следва предварително изрично да потвърди писмено, че:

- желае да подмени отоплителното си устройство/а на твърдо гориво с ново устройство, допустимо по настоящата процедура, като придобие безвъзмездно правото на собственост/съсобственост върху отоплителното/ите устройство/а, съответно правото на собственост върху изградените сградни инсталации /съответните идеални части от общите части на и изградените сградни инсталации;
- е съгласен да предостави безвъзмездно на общината старото отоплително устройство на твърдо гориво по ред и условия определени от общината;
- ще използва новото отоплително/и устройство/а най-малко до изтичане на период от 3 години от датата на подмяна на старото отоплително устройство на твърдо гориво и съобразно гаранционния му/им срок;
- е съгласен да му бъдат извършвани проверки след подмяната на отоплителното устройство на твърдо гориво до изтичане на период от 3 години от датата на подмяна (в случаите, в които е приложим режим de minimis“, общината следва да съхранява документация относно индивидуалните помощи de minimis за период от 10 години и да изисква информация, която подлежи на представяне на министъра на финансите и на Европейската комисия при поискване). С проверките ще се гарантира, че в жилищния обект е наличен нов тип отопление (ново отоплително устройство, предоставено с финансиране по настоящата процедура). С последващите

[9] Регламент (ЕС) 2021/1060, чл. 2, пар. 41: „принцип за поставяне на енергийната ефективност на първо място“ означава при енергийното планиране и вземането на решения относно политиките и инвестициите да се отчитат в максимална степен алтернативни разходоефективни мерки за енергийна ефективност, за да се повиши ефикасността на търсенето на енергия и енергийните доставки, по-специално чрез разходоефективни икономии при крайното потребление на енергия, инициативи за оптимизация на енергийното потребление и по-ефективното преобразуване, пренос и разпределение на енергията, които все пак позволяват постигане на заложените в решенията цели

[10] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/ALL/?uri=CELEX:52021XC0218(01)

проверки се гарантира, че крайният потребител използва новия тип отопление с грижата на добър стопанин – напр. отоплителното устройство не е унищожено, препродадено или преотстъпено, както и че не е демонтирано, разглобено или ремонтирано от неоторизирани лица в гаранционния и в мониторинговия срок;

− е съгласен със задължението да използва конкретен тип гориво, указано от производителя за съответното отоплително устройство (когато е приложимо). Параметрите на този тип гориво следва да бъдат изрично указани на крайния потребител, когато се подменя печка с отоплителен уред, който отговаря на изискванията за екодизайн и използва като гориво пелети;

− в неговия жилищен обект не са извършени инвестиции, финансирани от друг Европейски или национален източник (вкл. програма LIFE, ОПОС 2014-2020 г., Националната програма за енергийна ефективност, ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 г., Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г., DESIREE, REECL, Плана за възстановяване и устойчивост и т.н.), които съвпадат с допустимите за финансиране мерки по ПОС 2021-2027 г.

Бенефициентът следва да предвиди условия в договорите/споразуменията с крайните получатели на помощта, при които ще се гарантира използване на доставените отоплителни устройства в случаите на продажба или прехвърляне на собствеността върху жилищния обект върху друго лице в рамките на 3-годишния мониторингов период от датата на подмяна на отоплителното устройство на твърдо гориво, както и задължение на крайните получатели да използват придобитото устройство съгласно правилата за експлоатацията му, вкл. при повреда да предприеме действия по сервизирането му.

След разглеждане на документите, подадени от крайния получател, и преценяване на тяхното съответствие с изискванията на бенефициента-община, последната следва да го информира, че е одобрен за подмяна на отоплителното му устройство на твърдо гориво. При наличието на по-голям брой заявления от този, който би могъл да се покрие с наличния ресурс по проекта, бенефициентът прилага критериите за приоритизиране на кандидатите за подмяната на топлоуреди на твърдо гориво с екологични алтернативи.

Допустима дейност е и разработването онлайн калкулатор или друг подходящ онлайн достъпен инструмент за изчисляване на най-подходящата отоплителна алтернатива за едно жилище, с цел подпомагане вземането на решение от домакинствата, желаещи да подадат заявление за подмяна на отоплителни уреди на твърдо гориво с екологични алтернативи.

За целите на публичността и прозрачността, както и за улесняване на процеса на подаване на заявления, цитираните критерии заедно с пълния пакет документи за кандидатстване за подмяна на топлоуред/и на твърдо гориво, както и инструмента за изчисляване на най-подходящата отоплителна алтернатива за едно жилище (в случай че е разработен такъв) следва да бъдат публикувани на видимо място на интернет страницата на бенефициента.

В случаите на многофамилни сгради с над 3 етажа и над 6 обекта, бенефициентът следва да изисква от крайните получатели да представят декларация, удостоверяваща, че в сградата не са били и не се извършват инвестиции за същите мерки от Националната програма за енергийна ефективност, ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 г., „Развитие на регионите“ 2021-2027 г., Програма „Плана за възстановяване и устойчивост“, DESIREE, REECL и др. По отношение на тези сгради, броят на отоплителните устройства, които ще се подменят, се определя въз основа на отопляваните самостоятелни обекти. За група самостоятелни обекти с общо локално отопление може да се предостави:

А) едно отоплително устройство и/или сградна инсталация за всички домакинства в групата или

Б) отделни отоплителни устройства и/или сградна инсталация за всяко от домакинствата в групата

или

В) отделни отоплителни устройства за някои от домакинствата в групата и едно общо – за останалите домакинства на общо локално отопление, както и сградна инсталация за всички домакинства.

Във всички случаи, сумарните емисии на $ФПЧ_{10}$ от отделните нови устройства следва да не надвишават емисиите съответно на $ФПЧ_{10}$ от подменените общо отоплително устройство на дърва/въглища в сградата.

Когато се подменят отоплителни устройства в многофамилни сгради, в които група от самостоятелни обекти ползват общо локално отопление, общината-бенефициент одобрява документите за кандидатстване, които включват задължително решение на общото събрание (или в случай на сдружение на собствениците – Решение на сдружението), както и отделни индивидуални декларации от всички собственици на съответните обекти в групата на локално отопление в жилищната сграда. Бенефициентът следва да отчете приложимите специфики за съответната алтернатива на отопление при прилагането ѝ в даден тип сграда.

Изборът на изпълнители за основните дейности по доставка, монтаж и гаранционна техническа поддръжка на новите отоплителни устройства (електричество, биомаса, пелети) и/или проектиране, изграждане на сградна отоплителна инсталация, където е приложимо и преценено от бенефициента, както и демонтаж на подменяните отоплителни устройства, се извършва чрез провеждане на открити, прозрачни, достатъчно добре разгласени и недискриминационни процедури[11] по реда на приложимото Европейско и национално законодателство.

Общините следва да осигурят както доставката и монтажа на новия уред, така и демонтажа и предаването за последващо третиране на старите отоплителни устройства.

Кандидатът описва всички необходими действия в тяхната последователност във връзка с демонтажа и предаването на заменените отоплителни устройства на твърдо гориво.

Старите отоплителни устройства следва да бъдат демонтирани преди извършване на дейностите по доставка и монтаж на новите отоплителни устройства и предавани за последващо третиране по реда на чл. 39, ал. 3 от ЗУО. Демонтираните отоплителни устройства представляват отпадък, съдържащ черни и цветни метали (ОЧЦМ), с битов характер. Те се предават за последващо третиране (1) на лица, притежаващи разрешение или комплексно разрешително по чл. 35, ал. 1 от ЗУО за дейности с ОЧЦМ, или (2) на лица, притежаващи регистрационен документ за събиране и транспортиране на отпадъци, които имат сключен договор с лица, притежаващи разрешение или комплексно разрешително по чл. 35, ал. 1 от ЗУО за дейности с ОЧЦМ.

Съгласно чл. 39, ал. 2 от ЗУО физическите лица могат да предават ОЧЦМ само с битов характер при наличие на декларация за произход. Общините следва да изискат от крайния получател да представи декларация за произхода на заменяните отоплителни уреди, които са собственост на съответното лице и се намират в жилищния обект. За такъв вид декларация може да се използва образецът на декларацията по Приложение № 5 към чл. 10, ал. 4 от Наредбата за реда за извършване на търговска дейност с отпадъци от черни и цветни метали (приета с ПМС № 316 от 22.11.2004 г., обн. ДВ. бр. 105 от 30 Ноември 2004 г., изм. ДВ. бр.93 от 24 Ноември 2009 г.).

1.7. Изготвяне на комуникационен план

Дейността включва разработване на комуникационен план за изпълнение на дейност „Комуникационни кампании на местно ниво“ за популяризиране възможностите за подмяна на топлоуредите на дърва и въглища с екологични алтернативи, насочени приоритетно към целева група „граждани, използващи твърдо гориво за отопление, живеещи на територията на общината кандидат. Комуникационните мерки следва да са представени и обосновани в

[11] По смисъла на параграф 91-108 от Съобщение на Комисията относно понятието за държавна помощ в съответствие с чл. 107, пар. 1 от Договора за функциониране на ЕС.

комуникационен план, съгласно образеца представен в Приложение № 8 към *Условията за кандидатстване*.

Кандидатът има право да предложи микс от комуникационни канали и инструменти, които са приложими и се очаква да имат висока ефективност, предвид спецификите на конкретната община. Времевата рамка на комуникационния план следва да покрива като минимум периода, в който се планира набиране на заявления за интерес от целевата група, съгласно проектното предложение. Следва да се отчита, че процедурата е операция от стратегическо значение по смисъла на Регламент 2021/1060.

Мерките заложени в комуникационния план следва да са в синхрон с мерките за видимост, прозрачност и комуникация (по смисъла на чл. 50 на Регламент 2021/1060) и да не се припокриват.

При разработване на комуникационния план кандидатът следва да отчита стойността на допустимите разходи за последващото му изпълнение, съгласно т .14.3.2. от *Условия за кандидатстване*.

ВАЖНО: Мерките за видимост, прозрачност и комуникация, които са задължителни и следва да покриват минималните изисквания на чл. 50, точка 1 на Регламент 2021/1060, са извън рамките на Комуникационния план и се финансират от перо „Непреки разходи".

1.8. Изготвяне на анализ на остойностяването на дейностите по проектното предложение

С оглед определяне на реалистичността на предвидените разходи, кандидатът следва да приложи към формуляра за кандидатстване в ИСУН анализ относно остойностяването на дейностите, включени в проектното предложение.

В анализа се посочва въз основа на какви документи, други анализи или проучвания са остойностени дейностите и/или каква информация/ минимални технически и/или функционални характеристики, данни/ показатели/ оферти/ извлечение от каталог на производители/доставчици, информация за вече сключени и изпълнени договори със сходни параметри и предмет, пазарни консултации по смисъла на ЗОП, пазарни проучвания и/или проучване в интернет, досегашен опит, калкулативен метод и др. са ползвани при остойностяването и др. При позоваване на вече сключени договори с избран/и изпълнители на дейности, предмет на проектното предложение, с което се кандидатства, то към анализа на остойностяването се прилага копие/я на тези договори или, ако са публично достъпни, се посочва активен линк към тях. При позоваване на оферти се прилагат самите оферти, при позоваване на извлечение от каталог на производители/доставчици се прилагат извлеченията от каталога или се посочват съответните линкове към продукта. В случаите, в които остойностяването е извършено единствено на базата на оферти, се представят минимум две такива. При позоваване на досегашен опит/калкулативен метод се прилагат техническите спецификации, количествено-стойности сметки и др.

При доказване на стойността на отделна дейност единствено чрез оферти, се изисква същите да са представени от фирми, чийто предмет на дейност е сходен с предмета на представената от кандидата оферта. Това се доказва с референция за изпълнена подобна услуга, извлечение от договор със сходен предмет или публично достъпна информация – интернет сайт с посочени основни дейности на организацията и изпълнени услуги.

Възможно е доказване на стойности по дейности чрез извадка на подобни услуги/доставки от страницата на АОП, като се посочват аналогичните характеристики между проведената поръчка със сключен договор и дейностите, предвидени в проектното предложение.

В случаите, в които остойностяването е извършено на базата на оферти, проучвания или извадки от АОП, се представят минимум две от независими източници. В анализа на остойностяване е възможно да се посочи и процент на допълнителни разходи (ако такива са налични), които може да включват транспортни разходи, управленски разходи и/или друго, като изрично

следва да е посочена тяхната стойност или процент от действителните разходи с обосновка за приетия процент и необходимостта от прилагането му.

При предвидено изпълнение на дейности, свързани със СМР, в анализа се представя КСС в текущи цени по окрупнени показатели.

Всеки анализ на остойностяване следва да съдържа в поле „Забележка“ описателна част за принципите, които са използвани при определяне на стойността на отделна дейност: защо и как е определена стойността на дейността при получени две оферти, коя сума е приета – средноаритметична или по-ниската стойност на услугата/доставката, какви обстоятелства са отчетени или следва да се отчитат при остойностяване на всяка конкретна дейност, друго по преценка на кандидата.

По отношение на дейностите за доставка и монтаж на нови екологосъобразни топлоуреди и на фотоволтаични системи (дейности 2.4 и 2.5.) за разработването на анализа на остойностяване следва да се използват резултатите, получени от изпълнението на дейност 1.2 „Извършване на пазарно проучване за единица продукт за алтернативните екологосъобразни топлоуреди за целите на остойностяването на проекта“.

Структурата на анализа следва последователността на дейностите, посочена в т. 3 „План за изпълнение/Дейности по проекта“ от формуляра за кандидатстване в ИСУН. Образец на анализ се съдържа в Приложение № 3 към *Условията за кандидатстване*.

1.9. Определяне на целевите стойности на индикаторите по процедурата

Дейности за изчисляване на целевата стойност на индикаторите по процедурата в съответствие с Приложение № 7 „Указания за изчисление на целевата стойност на индикаторите от изпълнението на проект по процедура „За по-чист въздух!“ по ПОС 2021-2027 г.“ към *Условията за кандидатстване*.

Кандидатът трябва да включи в проектното си предложение всички приложими индикатори за изпълнение и за резултат, посочени по-горе в т. 7 от *Условията за кандидатстване*, като целевите стойности следва са с положителна стойност, различна от 0.

Кандидатът следва да приложи към Формуляра за кандидатстване и допълнителен файл във формат .xls, който да позволява проверка на направените калкулации за целите на изчисляване на целевите стойности на индикаторите по процедурата, заедно с обяснителна записка.

1.10. Извършване на други проучвания, анализи и оценки, необходими за подготовка на проектното предложение

При обоснована необходимост кандидатите могат да възложат и други приложими проучвания, анализи и оценки, необходими за подготовка на проектното предложение в рамките на бюджетните ограничения по т. 1. „Дейности за разработване на проектното предложение“.

ВАЖНО: По отношение на дейности 1.3, 1.4 и 1.5 кандидатите, които са бенефициенти по процедура BG16M1OP002-5.003 „Мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух“, финансирана по Програма „Околна среда“ 2014-2020 г., е допустимо при доказана необходимост и представена аргументация да актуализират разработените си документи за целите на процедура „За по-чист въздух!“.

ВАЖНО: Резултатите по дейностите по точки от 1.1. до 1.9. включително са задължителни за включване в проектното предложение.

Резултати по дейности 1.3, 1.4 и 1.5 следва да бъдат представени и от кандидатите, които са бенефициенти по процедура BG16M1OP002-5.003 „Мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух“, финансирана по Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020 г.

2. Основни дейности:

2.1. Комуникационни кампании на местно ниво

Дейности, свързани с подготовката и провеждането на комуникационни кампании на местно ниво за популяризиране възможностите за подмяна на топлоуредите на дърва и/или въглища

с екологични алтернативи, в изпълнение на Комуникационния план разработен в рамките на подготвителна дейност 1.7. Препоръчително е кампаниите да включват информация за: рисковете за здравето причинени от замърсяването на въздуха; възможностите за безвъзмездна подмяна топлоуреди на твърдо гориво с екологични алтернативи; *Условията за кандидатстване* и участие в безвъзмездната подмяна на топлоуреди и произтичащите ангажименти от това за домакинствата, както и за здравните и екологични ползи от подмяната на високоемисионните топлоуреди на твърдо гориво.

В рамките на тези кампании бенефициентът е препоръчително да постави фокус и върху определена приоритетност на алтернативните опции за отопление, предвид спецификите на съответната община.

Подходящи дейности са: провеждането на срещи с представители на целевите групи; изготвяне и разпространение на информационни материали в районите с концентрация на домакинства използващи за отопление дърва или въглища; отпечатване на плакати и разпространението им; реклама в местни електронни и интернет базирани медии; организиране на събития; кампании в социалните медии и др.

Препоръчително е комуникационните мерки да покриват целия период на изпълнение на проекта, с акцент в периодите на кампаниите за набиране на заявления за интерес за подмяна на отоплителни уреди на твърдо гориво с екологични алтернативи.

Следва да се има предвид, че тази дейност не припокрива мерките от задължителната дейност 3.2. „Видимост, прозрачност и комуникация“.

Бенефициентът се задължава да предоставя при поискване материалите разработени в изпълнение на дейността на Управляващия орган, както и на институциите, органите, службите и агенциите на ЕС.

Бенефициентът се задължава да предоставя на Управляващия орган и на службите на ЕС безвъзмезден, неизключителен и неотменим лиценз за използването на материалите разработени в изпълнение на дейността и всички вече съществуващи права, свързани с тях в съответствие с параграф 6, Член 49, Дял IV, глава III „Видимост, прозрачност и комуникация“ на Регламент (ЕС) 2021/1060.

2.2. Техническа подкрепа за: набиране на заявления от представители на целевата група за подмяна на топлоуреди, оказване на съдействие на потенциалните крайни получатели на помощта за попълване и подаване на изискуемите документи, посещения на място по домовете (обходи), както и за подписване на договори между общината бенефициент и гражданите, крайни получатели на помощта, за подмяна на топлоуреди на твърдо гориво с екологични алтернативи.

Дейности, свързани със създаване на организация и процедури за набиране на заявления от представители на целевата група за подмяна на топлоуреди, оказване на съдействие на потенциалните крайни получатели на помощта за попълване и подаване на изискуемите документи (включително посещения на място по домовете, консултиране и заснемане на топлоуреда на твърдо гориво). В рамките на този процес е препоръчително домакинствата да получат компетентна консултация за избора на най-подходящ топлоуред.

Целта е набиране на максимален брой окомплектовани заявления за кратък период, при осигуряване на публичност и прозрачност в процеса на набиране на заявления, класиране на подалите заявления, уведомяването им и подписването на договори между общината бенефициент и гражданите, крайни получатели на помощта, за подмяна на топлоуреди на твърдо гориво с екологични алтернативи.

Примерни дейности:

Изготвяне на правила и процедури за набиране на заявления от целевата група и предприемане на необходимите стъпки за сключване на договор за подмяна на топлоуред на твърдо гориво със собственика на жилищния обект.

Консултации на гражданите и подпомагане на попълване на изискуемите документ чрез дейности като:

- организиране на срещи с етажните собствености, използващи за отопление дърва или въглища, които не следва да се припокриват със срещите, проведени в рамките на изпълнение на комуникационния план по дейност 2.1;

- посещение по домовете на заявилите интерес граждани, с цел консултации;

- комуникация по електронна поща;

- разкриване на телефонна линия;

- разкриване на специализирани гишета на подходящи лесно достъпни места и др.

Проверка за липсата на двойно финансиране и конфликт на интерес, за наличие на режим за държавна помощ и други необходими проверки на заявените от лицата обстоятелства.

Класиране по приоритетност на подалите заявления граждани, в случай на недостиг на финансов ресурс заради висок интерес от страна на гражданите кандидати.

Организация по сключване на договори, включително изменение на сключени вече договори.

2.3. Демонтаж и предоставяне за рециклиране на високоемисионни печки и котли, работещи с твърдо гориво

Дейности по демонтаж, транспортиране и предоставяне за последващо третиране на отоплителни уреди – печки и котли на дърва и/или въглища.

Дейностите по предаване на демонтираните стари отоплителни устройства за последващо третиране следва да бъдат изпълнявани по реда на чл. 39, ал. 3 от ЗУО.

Тези отоплителни устройства следва да бъдат предавани за последващо третиране на лица, извършващи дейности с отпадъци от черни и цветни метали (ОЧЦМ) с битов характер. В случай, че в резултат от предаването за последващо третиране на отоплителните устройства бъдат отчетени приходи, същите не трябва да се използват от общините-бенефициенти за извършване на икономическа дейност.

В договора/ите (или рамковото/ите споразумение/я) с изпълнител/и се залага времеви график с максимален краен срок за демонтажа на подменяните отоплителни устройства на твърдо гориво, като се отчита крайния срок за изпълнение на проектното предложение.

2.4. Доставка, монтаж и гаранционна поддръжка на екологосъобразните уреди/системи за отопление

- Дейности за подмяна на печки и котли, работещи с твърдо гориво, с друг вид отоплителни устройства:

а) използващи единствено електричество (с изключение на електросъпротивителни отоплителни устройства и системи);

б) на пелети или друг вид дървесна биомаса, в зависимост от заявените предпочитания на крайните получатели на помощта;

в) свързване/повторно свързване към топлопреносна мрежа

Допустими са дейности по изграждане на вътрешна отоплителна инсталация до „замазка/мазилка“.

Новите устройства следва да отговарят на специфичните технически параметри, заложени в европейското и национално законодателство: Закон за техническите изисквания към продуктите, транспониращ Директива 2009/125/ЕО за създаване на рамка за определяне на изискванията за екодизайн към продукти, свързани с енергопотреблението (Директива 2009/125/ЕО), в регламентите, приети съгласно чл. 15 от посочената директива, както и в Наредбата за допълнителните мерки, свързани с прилагането на регламенти, приети съгласно чл. 15 от Директива 2009/125/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г. за създаване на рамка за определяне на изискванията за екодизайн към продуктите, свързани с енергопотреблението и др. приложими.

Замяната на отоплителните устройства на твърдо гориво с климатични или термопомпени системи следва да е в съответствие с политиката на ЕС, водена по отношение на поетапното намаляване на употребата и производството на флуорсъдържащи парникови газове, използвани като конвенционални хладилни агенти във въпросните системи. При избора на климатично и термопомпено оборудване е необходимо да се отчита вида на хладилния агент, с който работи оборудването, като се избират с приоритет алтернативи на конвенционалните хладилни агенти, работещи с флуоровъглеводороди с нисък или нулев потенциал на глобално затопляне.

По настоящата процедура се финансират дейности за подмяна на отоплителни устройства на твърдо гориво в самостоятелни обекти в жилищни сгради, без значение от това дали същите са обитавани от физически лица (домакинства) или юридически лица (за последните следва да се спазват условията по раздел 16 от *Условията за кандидатстване*). В този смисъл обект на информационни кампании, анализи, проучвания, обследвания и пр., които са допустими за финансиране по настоящата процедура, е допустимо да бъдат не само домакинства, но и юридически лица в самостоятелни обекти в жилищни сгради.

В договора/ите (или рамковото/ите споразумение/я) с изпълнител/и се залага времеви график с максимален краен срок за доставка и монтаж на отоплителните устройства и/или изграждане на сградната инсталация в домакинствата/жилищните сгради и съответно за демонтажа на подменяните отоплителни устройства на твърдо гориво, като се отчита крайния срок за изпълнение на проектното предложение. В договора/споразумението с изпълнител/и се включва изискване за информиране на крайните получатели по отношение на използването, поддръжката и почистването на устройствата/инсталациите, за да бъдат последните в изправност.

В рамките на изпълнение на описаните по-горе параметри, се пристъпва към доставката и монтажа на новите уреди/ изграждане на сградни инсталации. Последното се обективира чрез сключване на договор между общината и всеки краен получател. В договорите следва да се предвидят клаузи, които да гарантират в максимална степен изпълнението на следните минимални изисквания във връзка с безвъзмездното получаване и използване на тези уреди/ инсталации, както следва:

- да се използва новото отоплително/и устройство/а най-малко до изтичане на период от 3 години от датата на подмяна на старото отоплително устройство на твърдо гориво;

- да се използва новия тип отопление с грижата на добър стопанин – напр. отоплителното устройство не е унищожено, препродадено или преотстъпено, както и че не е демонтирано, разглобено или ремонтирано от неоторизирани лица в гаранционния и в мониторинговия срок;

− съгласие да бъдат извършвани проверки след подмяната на отоплителното устройство на твърдо гориво до изтичане на период от 3 години от датата на подмяна.

При планирането на дейността следва да се съобразят както емисионните фактори за ФПЧ10, така и показателите за енергийна интензивност и енергийна ефективност, като се дава приоритет на оптимални решения и устройства от гледна точка на околна среда и климат (повторно или ново включване към ТЕЦ, електричество, пелети /дървесен чипс).

2.5. Доставка, монтаж, гаранционна поддръжка и застраховка на фотоволтаични системи за собствено потребление

Подкрепата по тази дейност е допустими само за домакинства, които получават помощи за отопление през отоплителния сезон[12] при следните условия:

• избраната отоплителна алтернатива е термопомпа „Въздух-въздух“;

• домакинството притежава самостоятелен жилищен обект (еднофамилна жилищна сграда), имащ електромер и партиден номер;

[12] Приложимо до влизане в сила на национално ниво на официално определение за „енергийна бедност/енергийно бедно домакинство“. След одобрението на национално ниво на официална дефиниция на термина, бенефициентите ще следва да прилагат официалната дефиниция.

• жилището е основно за кандидата краен получател на помощта;

• жилището не е свързано към топлопреносна мрежа.

Дейността включва доставка и монтаж върху покривни конструкции на еднофамилни жилищни сгради и гаранционна поддръжка на фотоволтаични системи за собствено потребление с максимално допустима мощност – 4 kW, с допълване на енергия от мрежата; батерии и устройства, непозволяващи връщане на електричество в мрежата; застраховане на новите активи.

Дейността включва и изготвяне на проект за изграждане и монтаж на фотоволтаична система върху покривна конструкция, както и преценка за устойчивостта на външни фактори, включително климатични рискове, и безопасността на съоръжението.

При изпълнението на дейността бенефициентът следва да гарантира съответствието с приложимите нормативни актове, правила и разпоредби, като напр. в областта на строителното проектиране.

ВАЖНО! Задължително е застраховането на всяка пусната в експлоатация фотоволтаичната система за периода от минимум 3 (три) години от датата на въвеждане в експлоатация.

ВАЖНО: НЕДОПУСТИМО е финансиране на фотоволтаични системи, позволяващи продажба на електрическа енергия!

В чл. 147, ал. 2 от Закона за устройство на територията е поставено изискване за този вид строежи да се представят становища на инженер-конструктор и/или електроинженер с чертежи, схеми, изчисления и указания за изпълнението им.

За период от 5 години след въвеждането им в експлоатация да се спазва и задължението - произведената от новите фотоволтаични инсталации енергия да се използва единствено за собствено потребление. Посоченото изискване може да бъде проверявано чрез извършване на проверки на място, които ще удостоверяват дали фотоволтаичната система, включително съоръженията за локално съхранение на произведената енергия (батерии):

• са доставени, инсталирани и въведени в експлоатация;

• отговарят на минималните технически изисквания;

• фотоволтаичната система произвежда електрическа енергия само за собствено потребление;

• съхранената електрическа енергия от батериите се използва само за собствено потребление;

• всички активи, придобити в изпълнение на проекта, се използват на определеното място за целите на предложението за изпълнение на инвестиция, и съгласно договора за подкрепа с крайния получател на помощта.

В Приложение № 4 към *Условията за кандидатстване*, са описани минималните технически параметри, на които следва да отговарят фотоволтаичните системи, батериите и приложимото оборудване.

Крайният резултат от изграждането на фотоволтаична система за собствено потребление в комбинация със съоръжения за локално съхранение на произведената енергия (батерии) се удостоверява посредством протокол за въвеждането в експлоатация на енергийното съоръжение, издаден от юридическо лице, ангажирало в екипа си лице, притежаващо необходимата професионална квалификация, включено в списъка по чл. 21 на ЗЕВИ и монтирало съоръжението. Протоколът задължително следва да съдържа информация за инсталираната мощност на фотоволтаичната система и общият оперативен капацитет на съоръженията за локално съхранение на произведената енергия (батерии) - продължителност (в часове) спрямо % от инсталираната мощност на фотоволтаичната система към която са присъединени.

Дейностите по монтиране на фотоволтаичните системи и съоръженията за локално съхранение могат да се извършват единствено от юридически лица, ангажирали в екипа си лица, притежаващи необходимата професионална квалификация, включени в списъка по чл. 21 на ЗЕВИ, поддържан на интернет страницата на АУЕР: https://www.seea.government.bg/bg/?option=com_grid&gid=14_mg_0&p=34. Инвестицията

следва да се поддържа от страна на крайния получател на помощта в жилищния обект, където първоначално е изградена, най-малко 5 (пет) години от датата на въвеждане в експлоатация.

Изградената фотоволтаична система за електрическа енергия за собствено потребление в комбинация със съоръжения за локално съхранение на произведената енергия следва да бъде застрахована срещу кражби, умишлени действия на трети лица, пожар и други природни бедствия (вкл. буря, градушка, проливен дъжд, наводнение, тежест при естествено натрупване на сняг и лед, падащи дървета, клони и други външни обекти вследствие буря или градушка) и други относими рискове от датата на въвеждане в експлоатация за периода на устойчивост от минимум 3 (три) години от датата на въвеждане в експлоатация.

По отношение смекчаване на последиците от изменението на климата, тази дейност се отнася към код на интервенция 048 (Енергия от възобновяеми източници: слънчева енергия) по Приложение I към Регламент (ЕС) 2021/1060 с коефициенти за изчисляване на подкрепата за целите, свързани с изменението на климата – 100%.

По отношение адаптиране към изменението на климата, тази дейност се отнася към код на интервенция 048 (Енергия от възобновяеми източници: слънчева енергия) по Приложение I към Регламент (ЕС) 2021/1060 с коефициенти за изчисляване на подкрепата за целите, свързани с изменението на климата – 100%.

В резултат на изпълнението на дейността целевата група ще намали потреблението на електрическа енергия от мрежата и ще увеличи делът на използваната възобновяема енергия, което води до намаляване на емисиите парникови газове.

Пряката инвестиция във фотоволтаични системи за собствено потребление ще има принос към постигане на целите на:

- Парижкото споразумение за климата - глобално споразумение, чиято основна цел е да поддържа повишаването на глобалната средна температура за предпочитане под 1,5°C в сравнение с пред-индустриалния период и
- Европейският климатичен регламент, чрез който се цели намаляване на нетните емисии на парникови газове в Европейския съюз с -55% в сравнение с 1990 г. до 2030 г. и да постигне климатична неутралност до 2050 г.

При подбора на крайните получатели на помощта ще се прилага принципа „енергийната ефективност на първо място“. Приоритетно ще се инвестира в енергийно ефективни еднофамилни жилищни сгради.

Поради това и поради естеството на дейността се счита, че същата спазва принципа за ненанасяне на значителни вреди за екологичната цели и изпълнението й ще противодейства на изменението на климата.

Техническите насоки на ЕК по отношение осигуряването на климатична устойчивост на инфраструктура през периода 2021-2027 г., в Таблица 2 "Списък за скрининг — въглероден отпечатък — примери за категории проекти", възобновяемите източници на енергия като обща категория инфраструктурни проекти подлежат на подробен анализ по отношение смекчаване на последиците от изменение на климата. Приема се, че в този текст се визират ВЕИ в широк смисъл, като например инвестиционни проекти за изграждане на ветропаркове, соларни паркове и др. за производство на енергия за с цел продажба и/или задоволяване на нуждите на индустрията. С цел спазване на принципа на пропорционалност, определен в член 5, параграф 4 от Договора за Европейския съюз, съгласно който мерките на ЕС не трябва да налагат на лицето тежест (финансова или административна), която е прекомерна по отношение на целта, която се очаква да бъде постигната (пропорционалност в тесен смисъл), по отношение на тези дейности, свързани с поставянето на фотоволтаични инсталации до 4 kW за енергийно бедни домакинства, не следва да се изисква извършването на оценка на климатичната устойчивост, поради факта, че същите на практика имат минимален косвен ефект по отношение целите на процедурата за подобряване качеството на въздуха и чиято финансова стойност е

пренебрежимо малка в сравнение с общия допустим бюджет по процедурата - под 7%. Същевременно изчисленията по отношение на емисиите на ПГ за тези фотоволтаични системи показват, че същите са много под 20 000 т. на ниво проект. На база оптимистичен сценарий за висок интерес от страна на крайните получатели на помощта, ефективно инвестиране на максимално допустимата за конкретното проектно предложение сума и използване от домакинствата на пълния капацитет на ВЕИ инсталацията, са калкулирани прогнозни индикативни стойности за спестените тонове еквивалент на въглеродния диоксид/година[13] на ниво проект, по общини както следва:

1. Асеновград - 428,47 т CO2-екв./г.
2. Бургас - 400,36 т CO2-екв./г.
3. Велико Търново - 401,58 т CO2-екв./г.
4. Видин - 397,81 т CO2-екв./г.
5. Враца - 375,80 т CO2-екв./г.
6. Горна Оряховица - 340,36 т CO2-екв./г.
7. Димитровград - 249,93 т CO2-екв./г.
8. Кърджали - 430,51 т CO2-екв./г.
9. Ловеч - 409,58 т CO2-екв./г.
10. Монтана - 375,80 т CO2-екв./г.
11. Несебър - 144,73 т CO2-екв./г.
12. Пазарджик - 766,05 т CO2-екв./г.
13. Плевен – 460,68 т CO2-екв./г.
14. Пловдив - 438,20 т CO2-екв./г.
15. Русе - 577,88 т CO2-екв./г.
16. Смолян - 318,00 т CO2-екв./г.
17. Хасково - 546,91 т CO2-екв./г.
18. Шумен - 573,06 т CO2-екв./г.

Конкретното местоположение на всеки един обект (еднофамилна жилищна сграда), върху чиито покривни конструкции ще бъдат монтирани фотоволтаични системи, не може да бъде установено на етап кандидатстване, предвид спецификата на процедурата – необходимостта от извършване на предварителни дейности, последващо набирането на заявления от кандидатите - крайни получатели, обективиране на желанието за участие от страна на същите в договори с общината и пр.

Дейността няма да увеличи уязвимостта на съседните икономически и социални структури, предвид че монтажът се извършва без използване на тежка техника и фотоволтаичната система не е свързана с друга инфраструктура извън сградата на чиято покривна конструкция ще се монтира, предвид ограничението да се използва за собствено потребление.

Тъй като дейността представлява инвестиция във фотоволтаични системи до 4 kW за собствено потребление върху покривна конструкция на съществуващи законни еднофамилни сгради в рамките на урбанизирана територия, не се изисква издаване на разрешение за строеж. Такова намерение не е включено в Приложения № 1 и 2 на Закона за опазване на околната среда (ЗООС), не представлява разширение или изменение на обект от същите приложения и не предполага допълнително значително отрицателно въздействие върху околната среда. Предвид това, няма необходимост от провеждане на процедури по реда на глава шеста и глава

[13] Наредба № Е-РД-04-3 от 4.05.2016 г. за допустимите мерки за осъществяване на енергийни спестявания в крайното потребление, начините на доказване на постигнатите енергийни спестявания, изискванията към методиките за тяхното оценяване и начините за потвърждаването им - https://www.seea.government.bg/documents/NAREDBA_ERD043_ot_4052016t.pdf

втора от ЗООС (няма необходимост от Оценка на въздействието върху околната среда и от Екологична оценка на планове и програма).

Мерките за адаптиране на инфраструктурата към изменението на климата обикновено са насочени към осигуряването на подходящо равнище на устойчивост на въздействията от изменението на климата, които включват както стихийни явления като по-силни наводнения, внезапни проливни дъждове, засушавания, горещини, горски пожари, бури, свлачища и урагани, така и хронични явления като предвижданите повишения на морското равнище и промени на средните стойности на валежите, почвената важност и влажността на въздуха.

Засушаването няма пряко или косвено влияние върху устойчивостта на фотоволтаичните системи, финансирани по дейност 2.5., на нито един от етапите изграждане, монтаж, внедряване и експлоатация.

В контекста на настоящия анализ повишаването на морското равнище няма пряко или косвено влияние върху устойчивостта на фотоволтаичните системи, финансирани по дейност 2.5., на нито един от етапите изграждане, монтаж, внедряване и експлоатация.

През 2015 г. най-високите температури в България са измерени на 30 юли – 41,2°C в Сандански, 40,5 °C в Плевен и 39,5 °C във Велико Търново. Изследванията, проведени от департамента по метеорология на Националния институт по метеорология и хидрология[14], предвиждат средно повишение на годишната температура на въздуха в България до 2050 г. с 2,35°C (от 1,6°C до 3,1°C). Стандартно работна температура на фотоволтаичните панели, която не трябва да бъде превишавана е в диапазона -40 °C до +85°C. Ефектът при екстремно високите температури върху фотоволтаичните панели е че с повишаването на температурата на клетките, мощността на панела намалява.

Дейността не включва изкопни и/или насипни работи, изграждане на тежки конструкции, които да окажат влияние или да увеличат риска от свлачищни процеси, както на етап монтаж, така и на етап експлоатация.

Инвестицията се извършва в урбанизирани територии, а при българските условия не са регистрирани явления на засегнати от горски пожари градове или предградия. Задимяването и замърсяването на атмосферния въздух не увреждат пряко фотоволтаичните системи, но могат да доведат до временно намаляване на капацитета им на полезно действие.

По отношение на градската среда[15] анализът на минали и настоящи метеорологични събития показва, че българските градове са изпитали средно годишно повишаване на температурата и увеличен брой дни с интензивни валежи, често придружени от бури или градушка и свързани с нарастващ брой наводнения, които са причинили значителни щети през последните години.

Предвид факта, че монтажът ще се извършва на покривни конструкции, рискът от наводнения не влияе пряко върху устойчивостта на фотоволтаичните системи.

Направените анализи на приложимите рискове от природни бедствия показват, че в процеса на експлоатация въздействие върху инвестицията във фотоволтаични системи биха могли за окажат в малка степен екстремните валежи, придружени с градушка, както и бури/урагани и в незначителна степен екстремни температури, наводнения, горски пожари, свлачища.

В процеса на първоначално планиране на етап подготовка на дейност 2.5. от страна на кандидата следва да се прилагат изискванията включени в *Условията за кандидатстване* по процедурата, които гарантират процеса на осигуряване на устойчивост по отношение на идентифицираните климатични опасности.

[14] Плана за действие за адаптация към изменението на климата на Р България

[15] Приложение №8 „Оценка на сектор „Градска среда“ към Плана за действие за адаптация към изменението на климата на Р България

Условията за кандидатстване по процедурата налагат прилагане на подход за прилагане на най-добри практики и стандарти, свързани с доставката, монтажа и експлоатацията на фотоволтаични системи за собствено потребление и монтаж на покривна конструкция.

В настоящите *Условия за кандидатстване* и Приложение 4[16] към са заложени минималните специфични технически изисквания и параметри, на които следва да отговарят фотоволтаичните системи, батериите и приложимото оборудване. В допълнение, в страната се прилагат съответни стандарти, вкл. за проектиране и изпълнение, за ветрово и снежно натоварване на строителни конструкции, за механично натоварване, за въвеждане в експлоатация и последваща експлоатация, управление на качеството и т.н. Поставени са минимални изисквания, които гарантират експлоатацията на системите и при екстремни температури от 45°C.

Фотоволтаичните системи следва да се изграждат/монтират от технически лица, притежаващи необходимата квалификация[17] съгласно изискванията на чл. 21 от ЗЕВИ (или друга подобна еквивалентна квалификация).

Представените в Приложение 4 минимални технически изисквания са задължителни за прилагане от всеки бенефициент, за да бъдат допустими извършените разходи.

В допълнение в *Условията за кандидатстване*, в дейност 2.5. „Доставка, и монтаж, гаранционна поддръжка и застраховка на фотоволтаични системи за собствено потребление“ са включени и следните задължителни изисквания:

- при изпълнението на дейността бенефициентът следва да гарантира съответствието с приложимите нормативни актове, правила и разпоредби, като напр. в областта на строителното проектиране, при изготвяне на проект за изграждане и монтаж на фотоволтаична система върху покривна конструкция, както и преценка за устойчивостта на външни фактори, включително климатични рискове и безопасност на съоръжението.
- за застраховане на монтираните фотоволтаични системи в полза на крайния получател на помощта. Застраховката следва да включва задължително като минимум покритие за природни бедствия, вкл. буря, градушка, проливен дъжд, наводнение, тежест при естествено натрупване на сняг и лед, падащи дървета, клони и други външни обекти вследствие буря или градушка.

Представените данни и анализи, както и поставените изисквания по отношение на дейност 2.5, обуславят неприложимост на отделна оценка по отношение на климатична устойчивост за отделна инвестиция.

2.6. Монтаж на сградна инсталация в сграда или в жилищен имот

Дейности за монтаж на вътрешна сградна инсталация в сграда или в жилищен обект, когато е приложимо.

Допустими разходи за финансиране чрез безвъзмездната финансова помощ са единствено тези, свързани с дейности по монтажа на инсталацията и на СМР и възстановителни работи до етап „замазка/мазилка“.

ВАЖНО: Дейностите по т. 2.1,2.3, 2.4. и 2.5. са задължителни за включване в проектното предложение.

С цел постигане на синергичен ефект, средствата от програмата ще допълват усилията на общините за подобряване качеството на атмосферния въздух, подпомагани от други финансови източници, вкл. по програма LIFE и ОПОС 2014-2020 г., както и други източници на финансиране на такива мерки (включително Националната програма за енергийна ефективност, ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 г., Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г.,

[16] Изготвено с подкрепата и експертизата на Агенцията за устойчиво енергийно развитие на Р България

[17] Списък на лицата притежаващи квалификация съгласно изискванията на чл. 21 от ЗЕВИ е публикуван на: https://www.seea.government.bg/bg/spisaci/2-uncategorised/9365-2-5-spisaci
Списък на лицата с проектантска правоспособност е публикуван в регистъра на КИИП: https://kiip.bg/register

Националния план за възстановяване и устойчивост на Р България). Кандидатът посочва в проектното си предложение начините, чрез които ще се гарантира цялостен ефект, както и липсата на припокриване на финансирането за подобни/аналогични мерки в поле „Допълняемост и демаркация“ на секция „Допълнителна информация“ от Формуляра за кандидатстване в ИСУН.

3. Организация, управление и видимост

3.1. Организация и управление

Дейността по организация и управление на проекта включва организиране и обезпечаване работата на екипа за управление на проекта (възнаграждения, осигуровки и командировъчни разходи), осигуряване на необходимите консумативи, материали и оборудване за администриране на проекта.

Всеки бенефициент е пряко отговорен за управлението на проекта и осигуряване качественото изпълнение на заложените дейности. Той следва да предвиди достатъчно механизми за взаимодействие между членовете на екипа за управление на проекта при изпълнение на задачите и отчитане на работата, с цел осигуряване на вътрешна оценка и контрол, както и за мониторинг на напредъка по проекта и предприемането на корективни мерки, при необходимост.

Членовете на екипа могат да бъдат вътрешни за организацията служители, както и външни експерти, на които е възложено изпълнение на дейностите по организация и управление по реда на ЗОП. Това следва да бъде изрично упоменато в проектното предложение.

Ръководителят на проекта не може да съвместява функциите на ръководител с тези на член на екипа за управление на проекта. Ръководителят на бенефициента не може да взема участие в управлението на проекта.

Всеки кандидат следва да представи ясна организационна структура за управление на проекта, в която са включени ръководител на проекта и членове с посочени задачи и изисквания за необходимата квалификация и отговорности на всеки отделен член. Членовете на екипа за управление следва да покриват функции като подготовка на документите, необходими за извършване на плащания и за верификация на разходите, мониторинг и докладване, изпълнение на мерки за видимост, прозрачност и комуникация, съхранение на документите по проекта, както и функции по координация на дейностите по проекта. Членове на екипа за управление могат да съвместяват различни функции, с изключение на такива, при които едната от съвместяваните позиции е с контролни функции спрямо другата.

Предвидената организационна структура следва да демонстрира разделение на функциите в екипа, като не е допустимо смесване и припокриване на функциите и задачите, както между отделните членове в екипа за управление, така и с външни изпълнители по проекта.

Организационната структура и функциите на членовете на екипа следва да бъдат представени от кандидата в секция 3 „План за изпълнение / Дейности по проекта“.

3.2. Видимост, прозрачност и комуникация

Дейностите за видимост, прозрачност и комуникация трябва да отговарят на условията и изискванията, описани в Дял IV, глава III „Видимост, прозрачност и комуникация“ на Регламент (ЕС) 2021/1060. В тази връзка конкретният бенефициент има задължение при дейностите за комуникация, видимост и прозрачност да указва произхода на финансирането чрез поставяне на емблемата на ЕС в съответствие с посочените технически характеристики съгласно чл.47 и Приложение IX от Регламент (ЕС) 2021/1060, налични на следния линк: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/logos_downloadcenter/ . Оперативни насоки за използване на емблемата на ЕС за периода 2021-2027 г. можете да намерите тук: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/eu-emblem-rules_en.pdf. Логото на Програма „Околна

среда“ и примерна бланка могат да бъдат изтеглени от следния линк: https://www.eufunds.bg/bg/opos/term/414

При изпълнение на дейностите за видимост, прозрачност и комуникация съгласно чл. 50 от Регламент (ЕС)2021/1060 конкретният бенефициент следва:

- да публикува на уебсайта си, и на сайтове в социални медии, кратко описание на проекта, пропорционално на равнището на подкрепата, неговите цели и резултати, като откроява финансовата подкрепа от Съюза;

- да включва по видим начин текст, подчертаващ подкрепата от Съюза, в документите и комуникационните материали, свързани с изпълнението на проекта и предназначени за обществеността или за участниците;

- да поставя устойчиви табели или табла, ясно видими за обществеността, на които се откроява емблемата на Съюза в съответствие с техническите характеристики, посочени в приложение IX, веднага щом започне физическото изпълнение на проекта, включващи физически инвестиции, или инсталирането на закупеното оборудване, с общ размер на разходите над 500 000 евро;

- да организира според случая поне една комуникационна проява или дейност като привлича своевременно за участие ЕК и УО[18].

Настоящата процедура е операция от стратегическо значение по смисъла на чл.2 от Регламент (ЕС) 2021/1060. За целите на Регламента „операция от стратегическо значение“ означава операция, която има значителен принос за постигането на целите на дадена програма и за която се прилагат специални мерки за мониторинг и комуникация.

Комитетът за наблюдение на ПОС 2021-2027 г. разглежда напредъка на изпълнението на операциите от стратегическо значение в изпълнение на член 40, параграф 1, буква ж) на (ЕС) 2021/1060. Бенефициентите по настоящата процедура от стратегическо значение следва да предоставят на годишна база информация за напредъка при поискване от страна на УО.

Всеки кандидат трябва да опише в проектното си предложение в секция 3 „План за изпълнение / Дейности по проекта“ дейности за видимост, прозрачност и комуникация които да обхващат целия период на физическото изпълнение на дейностите по проекта и да популяризират приноса на ЕС и на програмата.

Следва да се има предвид, че Управляващият орган на ПОС 2021-2027 г. не съгласува мерките за видимост, прозрачност и комуникация по време на изпълнението на проекта, а единствено следи за тяхното прилагане.

3.3. Подготовка на документация за възлагане на обществени поръчки

Дейности във връзка подготовка на документация за възлагане на обществени поръчки за изпълнение на допустимите дейности по проекта.

Дейностите за подготовка на документации за обществени поръчки се включват към дейност „Организация и управление, мерки за информация и комуникация и подготовка на документация за възлагане на обществени поръчки“ и съответно разходът се отнася към бюджетен ред „Непреки разходи“, за които се прилага съответният процент съгласно Методологията за опростени разходи (https://www.eufunds.bg/bg/opos/node/925). Кандидатът следва да има предвид, че процентните ограничения се налагат върху реално извършените и разплатени допустими разходи.

[18] Чл.50, §1, буква „д“ „За операции от стратегическо значение и операции с общ размер на разходите над 10 000 000 EUR според случая комуникационна проява или дейност и привличат своевременно за участие Комисията и отговорният управляващ орган.“

ВАЖНО: Дейностите по т. 3.1 и 3.2 са задължителни за включване в проектното предложение.

ВАЖНО! Обществените поръчки за всички дейности в проектното предложение, с изключение на дейност 2.5. „Доставка, и монтаж, гаранционна поддръжка и застраховка на фотоволтаични системи за собствено потребление“, следва да са обявени към датата на кандидатстване по настоящата процедура и/или да са възложени, което се доказва с линк/ове към ЦАИС ЕОП. Информация за планираните процедури за обществените поръчки, за които не е задължително да бъдат обявени към момента на кандидатстване, се представят в раздел 9 „План за външно възлагане“ на Формуляра за кандидатстване.

Процедурите за избор на доставчици по дейности 2.3. „Демонтаж и предоставяне за рециклиране на високоемисионни печки и котли, работещи с твърдо гориво“ и 2.4. „Доставка, монтаж и гаранционна поддръжка на екологосъобразните уреди/системи за отопление“ е допустимо на етапа на кандидатстване да бъдат обявени с прогнозна стойност не по-ниска от 20% от допустимите разходи, алокирани за съответната дейност в бюджета на проектното предложение, за всяка отделна дейност. Обществените поръчки за остатъка от стойността следва да бъдат посочени в Плана за външно възлагане във формуляра за кандидатстване. Бенефициентите следва да се спазват изискванията на чл. 21, ал. 15 и ал. 16 от Закона за обществените поръчки.

ВАЖНО!

Всички дейности следва да са в съответствие с хоризонталните принципи, съгласно *Условията за кандидатстване*. Приносът на проектното предложение за реализиране на хоризонталните принципи следва да бъде представен в секция 10 „Допълнителна информация необходима за оценка на проектното предложение“.

Управляващият орган има правото в процеса на оценка да отстрани недопустими дейности, както и дейности, които са свързани с недопустими разходи.

13.2. Видове недопустими дейности

Посочените по-долу дейности са недопустими за финансиране от ПОС 2021-2027 г. по процедурата:

- дейности свързани с газифициране на домакинствата;
- закупуване на печки на дърва, отговарящи на Директивата за екодизайн;
- закупуване и акредитация на станции/лаборатории/пунктове за измерване на показателите на атмосферния въздух;
- дейности по подмяна на неефективни отоплителни устройства в обекти – държавна и общинска собственост;
- дейности за ремонт на покривни конструкции, за конструктивно укрепване и др.;
- други дейности извън обхвата на допустимите дейности по процедурата;
- дейности за одит на проекта;
- всякакви дейности от търговски характер, генериращи печалба за кандидата, вкл. продажба на ток, генериран от фотоволтаици, инсталирани по процедурата;
- дейности, извършени в нарушение на правилата за държавни помощи;
- дейности, свързани с попълване на формуляра за кандидатстване и приложенията към него (вкл. за консултантски услуги за тази дейност);
- с цел гарантиране в максимална степен спазването на принципа за „ненанасяне на значителни вреди“[19], по процедурата няма да се подкрепят дейности и активи, свързани с изкопаеми горива, включително използване надолу по веригата;
- дейности за закупуване на активи втора употреба;

− дейности, непопадащи в обхвата на Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд;

− дейности, за изпълнението на които вече е било предоставено финансиране със средства от ЕФСУ или чрез други инструменти на Европейския съюз, както и с други публични средства, различни от тези на бенефициента;

− дейности, които са били част от операция, подлежаща на преместване съгласно член 66 от Регламент (ЕС) 2021/1060, или които биха представлявали прехвърляне на производствена дейност в съответствие с член 65, параграф 1, буква „а“ от Регламент (ЕС) 2021/1060;

− дейности, които са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на Формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него, освен в случаите на чл. 59а от ЗУСЕСФСУ.

14.Категории разходи, допустими за финансиране[20]:

При предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по настоящата процедура ще бъдат взети под внимание само „допустимите разходи” съгласно изискванията на Глава пета „Финансово управление и контрол“ от ЗУСЕФСУ и действащите подзаконови нормативни актове на Министерския съвет, които не противоречат на Закона, разпоредбите на Регламент №2021/1060, Регламент №2021/1058, Регламент №2018/1046 и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021 – 2027 г. и детайлно описани по-долу.

Бюджетът представлява предварителна оценка на очакваните разходи и максимален размер на допустимите разходи.

Бюджетът (секция 6 от Формуляра за кандидатстване) представлява както предварителна оценка на очакваните разходи, така и максимален размер на допустимите разходи и трябва точно да отговаря на стойността, посочена в проекта. Стойността на допустимите разходи трябва да се основава на европейското и българското законодателство, да се базира на нормативно определени размери или на реални пазарни цени и да е в съответствие с предвижданите за финансиране дейности.

14.1. Нормативна уредба

Разходите, допустими за финансиране в рамките на настоящата процедура чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, трябва да отговарят на разпоредбите на:

- Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година за установяване на общоприложимите разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд плюс, Кохезионния фонд, Фонда за справедлив преход и Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури, както и на финансовите правила за тях и за фонд „Убежище, миграция и интеграция“, фонд „Вътрешна сигурност“ и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика

-Регламент (ЕС) 2021/1058 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 година относно Европейския фонд за регионално развитие и относно Кохезионния фонд;

- Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юли 2018 година за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, за изменение на регламенти (ЕС) № 1296/2013, (ЕС) № 1301/2013, (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) № 1304/2013, (ЕС) № 1309/2013, (ЕС) № 1316/2013, (ЕС) № 223/2014 и (ЕС) № 283/2014 и на Решение № 541/2014/ЕС и за отмяна на Регламент (ЕС, Евратом) № 966/2012;

[20] В случай че е приложимо, се посочват и недопустими разходи, както и съответната информация съгласно изискванията на чл. 59, ал. 2 от Закона за управление на средствата от Европейските фондове при споделено управление.

- ЗУСЕФСУ;

- Нормативен акт приет съгласно § 8, ал.1 от Преходни и Заключителни разпоредби на ЗУСЕФСУ.

– Наредба № Н-5 от 29 декември 2022 г. за определяне на правилата за извършване на плащания, за верификация и счетоводно отчитане на разходите, за възстановяване и отписване на неправомерни разходи и за осчетоводяване, както и сроковете и правилата за приключване на счетоводната година по програмите.

- Закон за обществените поръчки.

Относно третирането на ДДС кандидатите следва да се запознаят с чл. 186, параграф 4, буква в) от Финансовия регламент 1046/2018.

14.2. Общи условия за допустимост на разходите по процедурата

Бюджетът на проектното предложение трябва да съдържа както разходи, които кандидатите смятат да извършат след одобрението на проектното предложение, така и такива, които те вече са направили преди подаването му във връзка с изпълнението на дейности по проекта, които са извършени в срока на допустимост на разходите и които не са финансирани със средства от ЕФСУ или чрез други инструменти на ЕС, както и с други публични средства, различни от тези на бенефициента при съобразяване на чл. 64 от Регламент (ЕС) 2021/1060.

Разходите по процедурата се считат за допустими, ако са налице условията за допустимост на разходите, определени в чл. 57, ал. 1 от ЗУСЕФСУ.

Допустимите разходи следва да се отнасят за дейности, попадащи в обхвата на подкрепата, оказвана от ЕФРР, в съответствие с описаното в Регламент (ЕС) 2021/1058 и да са извършени по отношение на дейности, допустими за финансиране по настоящата процедура. Съгласно Регламент (ЕС) 2021/1060, за да са допустими за финансиране, разходите трябва да са платени от бенефициента между 1 януари 2021 г. и 31 декември 2029 г.

По отношение на разходите, за които в нормативната уредба и настоящите *Условия за кандидатстване* са предвидени ограничения в размера/стойността им, допустима за финансиране е частта от съответния разход до размера на ограниченията, съответно до определената стойност. Процентните ограничения се прилагат както за определяне на размера на допустимите разходи за финансиране по бюджета на етап оценка, така и върху реално извършените, разплатени, верифицирани и сертифицирани разходи за определяне на размера на допустимите разходи за възстановяване при реалното изпълнение на проекта.

За да бъдат допустими разходите по настоящата процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ трябва да отговарят едновременно на следните условия:

1) Да са необходими за изпълнението на проекта и да отговарят на принципите за добро финансово управление – икономичност, ефикасност и ефективност на вложените средства.

Съгласно чл.33 на Регламент № 2018/1046 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юли 2018 г.:

- принципът на икономичност изисква ресурсите за осъществяване на дейностите да бъдат осигурени своевременно, в подходящо количество и качество и при най-добра цена;

- принципът на ефикасност се отнася до най-доброто съотношение между използваните ресурси, предприетите дейности и постигането на целите;

- принципът на ефективност се отнася до степента, в която се постигат поставените цели посредством предприетите дейности.

2) Да са в съответствие с категориите разходи, включени в административния договор за предоставяне на безвъзмездна помощ, както и в съответствие с одобреното проектно предложение и изискванията на настоящите *Условия за кандидатстване* (чл. 57, ал. 1, т. 2 от ЗУСЕФСУ);

3) За направените разходи да е налична адекватна одитна следа съгласно минималните изисквания на чл. 84 от Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046 на Европейския парламент и на Съвета

от 18 юли 2018 година за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, за изменение на регламенти (ЕС) № 1296/2013, (ЕС) № 1301/2013, (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) № 1304/2013, (ЕС) № 1309/2013, (ЕС) № 1316/2013, (ЕС) № 223/2014 и (ЕС) № 283/2014 и на Решение № 541/2014/ЕС и за отмяна на Регламент (ЕС, Евратом) № 966/2012, включително да са спазени разпоредбите за съхраняване на документите по чл. 82 от Регламент (ЕС) № 2021/1060 (чл. 57, ал. 1, т. 7 от ЗУСЕФСУ);

4) Да са действително платени (т.е. да е платена цялата стойност на представените фактури или други първични счетоводни документи, включително стойността на ДДС), не по-късно от датата на подаване на междинното/окончателното искане за плащане от страна на бенефициента. В случаите по чл. 55, ал. 1, т. 2 и 3 от ЗУСЕФСУ (прилагане на формите по чл. 53, § 1 буква б) и буква в) от Регламент (ЕС) №2021/1060), разходите са допустими, ако действията, представляващи основание за възстановяването им, са извършени в срока за допустимост по чл. 63, т. 2 от Регламент (ЕС) 2021/1060;

5) Да не надхвърлят праговете за съответната категория разходи, посочени в раздел 14.3 от настоящите *Условия за кандидатстване* и в одобрения проект (чл. 57, ал. 1, т. 3 от ЗУСЕФСУ);

6) Да се отнасят за реално доставени продукти, извършени услуги, строителни и монтажни работи и положен труд (чл. 57, ал. 1, т. 4 от ЗУСЕФСУ);

7) Да са извършени законосъобразно съгласно приложимото право на Европейския съюз и българското законодателство (чл. 57, ал. 1, т. 5 от ЗУСЕФСУ).

8) Да са отразени в счетоводната документация на бенефициента чрез отделни счетоводни аналитични сметки или в отделна счетоводна система (чл. 57, ал. 1, т. 6 от ЗУСЕФСУ);

9) Да могат да се установят и проверят, да бъдат подкрепени от оригинални разходооправдателни документи (освен в случаите на опростено отчитане на разходи чрез формите по чл. 55, ал. 1, т. 2-4 от ЗУСЕФСУ);

10) Да са извършени от допустим по настоящата процедура бенефициент и да са за дейности, съответстващи на предвидените в одобрения проект (чл. 57, ал. 1, т. 1 от ЗУСЕФСУ);

11) Да са за услуги и/или доставки, за които изборът на изпълнител е извършен в съответствие с действащото национално и европейско законодателство;

12) Да са съобразени с приложимите правила в областта на държавните помощи (чл. 57, ал. 1, т. 8 от ЗУСЕФСУ, когато е приложимо;

13) Да не са финансирани по друг проект, програма или друга финансова схема, финансирана от публични средства на националния или европейския бюджети.

Бюджетът (секция 6 от Формуляра за кандидатстване) трябва да отразява допустимите разходи, които са свързани с изпълнението на проекта.

Разходите за възстановим ДДС във връзка с изпълнението на проекта са недопустими, освен в случаите на данък върху добавената стойност, който не е възстановим съгласно националното законодателство.

Бенефициентът определя екипи, отговорни за управлението на проекта. Разходите за тях са допустими, когато:

– управлението се осъществява само от служители на бенефициента;

– в управлението на проекта са включени и външни за бенефициента лица – при необходимост от специфична експертиза и/или липса на достатъчен собствен административен капацитет;

– управлението се осъществява изцяло от външни за бенефициента лица, избрани в съответствие с националното законодателство.

Независимо дали **дейностите за организация и управление** на проекта **се възлагат изцяло на външен** за бенефициента изпълнител или , **екипът за управление** на проекта е сформиран **единствено от служители на бенефициента** (или е **смесен** – от служители на бенефициента и от външни за него лица, избрани в съответствие с националното законодателство), то БФП

се предоставя само под формата по чл. 55, ал. 1, **т. 4** от ЗУСЕФСУ (*финансиране с единна ставка, определено чрез прилагане на процент към една или няколко определени категории разходи*). Формата, указана в чл. 55, ал. 1, т. 4 от ЗУСЕФСУ (финансиране с единна ставка, определена чрез прилагане на процент към една или няколко определени категории разходи), се прилага за разходите за организация и управление на проекти, за разходи за видимост, прозрачност и комуникация и за разработване на тръжни процедури.

В рамките на настоящата процедура тези разходи по чл. 55, ал. 1, т. 4 от ЗУСЕФСУ са в процентни ограничения, посочени в утвърдената Методология[21] за *определяне на размерите на единна ставка за финансиране на дейности за организация и управление на проекти (Методологията за опростени разходи достъпна на https://www.eufunds.bg/bg/opos/node/925)* и посочено в т. 14.3. от настоящите *Условия за кандидатстване*.

Използването на единна ставка по чл. 55, ал. 1, т. 4 от ЗУСЕФСУ не освобождава бенефициентите от задълженията им при изпълнението на всички дейности, включени в техните проекти, да спазват приложимото европейско и национално законодателство.

14.3. Предвидени ограничения в размера/стойността на одобрените проектни предложения за определени категории разходи

14.3.1. Разходи за дейности за разработване на проектното предложение

Максималните разходи за дейности за разработване на проектното предложение (дейности от 1.1. до 1.10) са процентно ограничени в размер до 2 % от допустимите разходи по проекта, но не повече от 300 000 лв. без ДДС.

Максималните разходи по дейностите (от 1.1. до 1.10) за кандидатите, които са бенефициенти[22] по процедура BG16M1OP002-5.003 „Мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух“ по ОПОС 2014-2020 г., са процентно ограничени в размер до 2 % от допустимите разходи по проекта, но не повече от 200 000 лв. без ДДС.

За дейност 1.1. „Проучване на нагласите на населението на общината, което обхваща само членове на домакинства, отопляващи се на твърдо гориво (социологическо изследване)“ максималните разходи са ограничени в размер до 30 000 лв. без ДДС.

Дейности 1.3, 1.4 и 1.5 не са идентифицирани като задължителни за кандидатите, които са бенефициенти по процедура BG16M1OP002-5.003 „Мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух“, финансирана по Програма „Околна среда“ 2014-2020 г., тъй като същите са финансирани в рамките на техните текущи проекти по ОПОС 2014-2020 г. При доказана необходимост и представена аргументация тези кандидати може да актуализират разработените документи по дейности 1.3, 1.4 и 1.5 с финансиране по процедурата.

14.3.2. Разходи за основни дейности:

2.1. Комуникационни кампании на местно ниво

Максималните разходи по дейност 2.1. са процентно ограничени в размер до 1,5 % от допустимите разходи по проекта.

2.2. Техническа подкрепа

[21] Преамбюл (43) от Регламент (ЕС) 2021/1060 - За да се осигури възможност за незабавното прилагане на единни ставки, всички единни ставки, определени от държавите членки през периода 2014—2020 г. на основата на коректен, справедлив и проверим метод на изчисление, следва да продължат да се прилагат за подобни операции, подпомагани съгласно настоящия регламент, без да се изисква нов метод на изчисление

[22] Общини: Бургас, Видин, Горна Оряховица, Димитровград, Монтана, Пловдив, Смолян

Максималните разходи по дейности 2.1. и 2.2 са процентно ограничени в размер до 6% от допустимите разходи по проекта.

2.5. Доставка и монтаж, гаранционна поддръжка и застраховка на фотоволтаични системи за собствено потребление

Максималните разходи по дейност 2.5. са процентно ограничени в размер до 7% от допустимите разходи по проекта, предвид пилотния характер на дейността и приоритетната задача на процедурата да изведе от експлоатации максимален брой високоемисионните топлоуреди на дърва и въглища.

В обхвата на допустимите разходи могат да се включат: разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА); разходи за придобиване на дълготрайни нематериални активи (ДНА); разходи за монтажни работи за монтаж на фотоволтаичните панели и необходимото оборудване върху покривни конструкции; и разходи за услуги от инженерно-технически характер (като изготвяне на проект за монтаж на фотоволтаична система върху покривна конструкция, както и преценка за устойчивостта на външни фактори, включително климатични рискове и безопасността на съоръжението.). Всички посочени разходи следва да са необходими и пряко свързани с изграждените фотоволтаични системи в комбинация с батерии.

ВАЖНО: Бенефициентът гарантира осигуряването на гаранционната поддръжка, която е задължително при доставката и монтажа на фотоволтаичните системи, както и застраховката на въведените в експлоатация фотоволтаични системи.

Разходите за техническо въвеждане на инвестицията като работеща инсталация/система следва да са пряко свързани с нея и да осигуряват минимално необходимото ниво за въвеждането/пускане в експлоатация на фотоволтаичната система до 4 KW за собствено потребление и съоръженията за локално съхранение на произведената енергия (батерии).

Разходите за монтажни работи са допустими единствено доколкото са пряко свързани с реализирането на изграждане на фотоволтаична система комбинирана със съоръжения за локално съхранение. Например разходите, които са строго необходими за стабилността, за оборудването, за изграждането и за свързването и доброто функциониране на фотоволтаичната система, комбинирана със съоръжения за локално съхранение, могат да представляват допустими разходи.

ВАЖНО: Фотоволтаичните системи за собствено потребление в комбинация със съоръжения за локално съхранение на произведената енергия (батерии), придобити по процедурата следва задължително да са нови. Разходите по поддръжка и замяната на малки части и компоненти, които обикновено се извършват по време на жизнения цикъл на инсталацията, са недопустими. По процедурата се финансират единствено нови фотоволтаични инсталации в комбинация с батерии (в тяхната цялост), а не нови компоненти /отделни части/, с които да се подменят елементи от съществуващи и изградени вече фотоволтаичните системи и/или батерии.

2.6. Изграждане на сградна инсталация в сграда или в жилищен имот

Разходи, свързани с дейности по монтаж на инсталация в сграда или в жилищен обект и на възстановителни работи, са допустими до етап „замазка/мазилка“.

14.3.3 Непреки разходи:

Включват се разходите за организация и управление, за видимост, прозрачност и комуникация и за разработване на тръжни документи. Прилага се разпоредбата на чл. 55, ал. 1, т. 4 от ЗУСЕФСУ, в рамките на ограниченията съгласно Методологията за определяне на размерите на единна ставка за финансиране на дейности за организация и управление на проекти:

- за проекти със стойност на БФП от 7 000 001 - 10 000 000 лв. – до 3% от допустимите преки разходи по проекта;

- за проекти със стойност на БФП над 10 000 001 – до 2% от допустимите преки разходи по проекта.

ВАЖНО!

Кандидатът следва да има предвид, че процентните ограничения се налагат върху реално извършените и разплатени допустими разходи.

Размерът на дължимите непреки разходи по формата по чл. 55, ал. 1, т. 4 от ЗУСЕФСУ се изчислява след налагане на определената в АДБФП/ЗБФП ставка към верифицираните преки разходи за съответното искане за плащане при спазване на условието по чл. 51, ал. 4 от Условията за изпълнение.

14.4. Детайлно описание на допустимите за финансиране разходи

Допустими за финансиране по процедурата са следните категории разходи:

I. РАЗХОДИ ЗА МАТЕРИАЛНИ АКТИВИ:

– Закупуване/доставка и монтаж (пускане в експлоатация) на нови оборудване/съоръжения/обзавеждане/техника (отоплителни устройства на биомаса или електричество);

- Закупуване/доставка и монтаж (пускане в експлоатация) на нови оборудване/съоръжения/обзавеждане/техника (фотоволтаични системи).

II. РАЗХОДИ ЗА НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ

- Разходи за разработването онлайн калкулатор/инструмент за изчисляване на най-подходящата отоплителна алтернатива за едно жилище;

- Други разходи за нематериални активи, ако са обосновани и имат доказан принос за изпълнение на проектното предложение.

III. РАЗХОДИ ЗА УСЛУГИ:

– Разходи за подготовка и изпълнение на проекта, вкл. проектиране, надзор, проучвания, обследвания и други специализирани услуги и др.;

– Разходи за комуникационна кампания на местно ниво;

- Разходи за техническа подкрепа за организация за набиране на заявления, извършване на обходи за консултиране на гражданите, подписване на договори и др. приложимо;

– Разходи за демонтаж на стари оборудване/съоръжения/обзавеждане/техника (отоплителни устройства) на твърдо гориво и предаване за последващо третиране на стари оборудване/съоръжения/обзавеждане/техника (отоплителни устройства) на твърдо гориво;

- Разходи за застраховане на въведените в експлоатация фотоволтаични системи.

IV. РАЗХОДИ ЗА ТАКСИ:

– Разходи за такси

V. РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛ:

- Разходи за възнаграждения, осигуровки за сметка на работодател и командировъчни

VI. НЕПРЕКИ РАЗХОДИ:

– Непреки разходи по чл. 55, ал. 1, т. 4 от ЗУСЕФСУ – организация и управление; видимост, прозрачност и комуникация; подготовка на документация за възлагане на обществени поръчки за избор на изпълнител.

VII. РАЗХОДИ ЗА СМР:

- Разходи за СМР на сградна инсталация;

- Разходи за СМР за инсталиране на фотоволтаични системи.

По настоящата процедура не се очаква проектите да генерират нетни приходи, но поради задължението на бенефициентите да осигурят предаването на подменените стари отоплителни устройства за последващо третиране следва да се гарантира, че потенциалните приходи от тази дейност няма да се използват за икономически дейности, с които да се отчетат евентуалните приходи от тази дейност.

За да отговори на това изискване и да е в съответствие с правилата за държавни помощи, кандидатът следва да използва получените приходи за зелени мерки (озеленяване на публични пространства) включени в Програмата на общината за качеството на атмосферния въздух. **За целта кандидатът трябва да приложи решение на Общинския съвет за целево изразходване на средствата за зелени мерки включени в Програмата на общината за качеството на атмосферния въздух**.

14.5. НЕДОПУСТИМИ РАЗХОДИ

По процедурата не са допустими следните разходи:

– разходи за подмяна на отоплителни устройства в обществени/административни сгради, както и в жилищни обекти – държавна и общинска собственост;

– разходи за закупуване и акредитация на станции/лаборатории/пунктове за измерване на показателите на атмосферния въздух;

– разходи за подмяна на стари отоплителни устройства с такива, които не отговарят на изискванията за екодизайн;

– разходи за подмяна на стари отоплителни устройства с електросъпротивителни отоплителни устройства/системи;

– разходи за озеленяване;

– разходи, свързани с изпълнението на недопустими дейности по процедурата;

– разходи за наем на машини, съоръжения и оборудване за постоянно ползване след приключване на проекта;

– разходи за одит;

– режийни разходи на бенефициента;

– разходи за последваща експлоатация и поддръжка (освен гаранционната поддръжка);

– разходи за закупуване на моторни превозни средства;

– разходи, надхвърлящи нормативно определени максимални размери, както и разходи, надхвърлящи процентните ограничения и/или максималната стойност за тях, включена в *Условията за кандидатстване*;

– глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;

– комисиони и загуби от курсови разлики при обмяна на чужда валута;

– ДДС върху недопустими дейности и възстановим ДДС;

– закупуване на дълготрайни материални активи – втора употреба;

– разходите за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция;

– лихви по дългове, с изключение на свързани с БФП, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;

– разходи за финансиране на операции, които към момента на избирането им за финансиране от ЕФСУ са били физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на проектното предложение за финансиране по програмата от страна на бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са направени от бенефициента или не (съгласно чл. 63, параграф 6 от Регламент (ЕС) № 2021/1060);

– разходи, които вече са финансирани със средства от ЕФСУ или чрез други инструменти на Европейския съюз, както и с други публични средства, различни от тези на бенефициента;

- с цел гарантиране в максимална степен на спазването на принципа за „ненанасяне на значителни вреди“, по процедурата няма да се финансират разходи за:

i) дейности и активи, свързани с изкопаеми горива, включително използване надолу по веригата;

ii) дейности и активи по схемата на ЕС за търговия с емисии, при които прогнозните емисии на парникови газове не са по-ниски от съответните референтни стойности;

iii) дейности и активи, свързани със сметища, инсталации за изгаряне на отпадъци и заводи за механично-биологично третиране;

iv) дейности и активи, при които дългосрочното обезвреждане на отпадъци може да причини вреда на околната среда.

Бюджетът във Формуляра за кандидатстване трябва да отразява допустимите разходи, които са свързани с изпълнението на предложението за изпълнение на дейности. Относно третирането на ДДС кандидатите следва да се запознаят с чл. 186, параграф 4, буква в) от Финансовия регламент 1046/2018.

Недопустими за финансиране разходи, неправомерно одобрени и платени от бенефициента, остават за негова сметка и не подлежат на възстановяване.

14.6.Указания за изготвяне на бюджета

Подробни указания за попълване на бюджета на проекта са представени в Приложение № 2 *„Указания за попълване на формуляр за кандидатстване и подаване на проект по процедура „За по-чист въздух“* чрез системата ИСУН към *Условията за кандидатстване*.

Представянето на разходите следва да бъде на база извършения Анализ на остойностяването на дейностите по проектното предложение в изпълнение на дейност 1.8. и представен в обобщен вид в бюджета на проекта в ИСУН, т. 6 „Бюджет“ на формуляра за кандидатстване.

При изчисляване на БФП ще бъдат взети предвид само допустимите разходи, посочени в настоящите *Условия за кандидатстване*.

Данък върху добавената стойност (ДДС) представлява допустим разход по настоящата процедура при отчитане изискванията на буква в) на член 64 на Регламент (ЕС) 2021/1060 **-** ДДС е недопустим разход освен за операции с общ размер на разходите под 5 000 000 EUR (вкл. ДДС) и за операции с общ размер на разходите най-малко 5 000 000 EUR (вкл. ДДС), когато ДДС не подлежи на възстановяване съгласно националното законодателство в областта на ДДС**.**

14.7. Авансови плащания

Всеки бенефициент има право да получи авансово плащане в размер до 20% от БФП за проекта, платимо на две части, както следва:

- авансово плащане в размер до 5% от БФП на проекта след сключване на АДБФП;

- след сключване на договори по ЗОП с изпълнители за дейности 2.3. „Демонтаж и предоставяне за рециклиране на високоемисионни печки и котли, работещи с твърдо гориво“ и 2.4. „Доставка, монтаж и гаранционна поддръжка на екологосъобразните уреди/системи за отопление“ се извършва плащане на остатъка до определения размер на аванса.

Авансовите плащания следва да бъдат посочени във формуляра за кандидатстване съгласно указанията на Приложение № *2 „Указания за попълване на формуляр за кандидатстване и подаване на проект по процедурата“* чрез системата ИСУН към *Условията за кандидатстване*“.

Срокът и условията за извършване на авансово плащане са определени в Условията за изпълнение. В съответствие с чл. 60, ал. 2 от ЗУСЕФСУ, списък на писмените доказателства, които бенефициентът прилага към искането си за извършване на съответното плащане е приложен към *Условия за изпълнение* (Приложение № 2 „Писмени доказателства, специфични за процедурата “ към Условията за изпълнение).

15. Допустими целеви групи (ако е приложимо):

Населението на територията на съответните общини с нарушено КАВ в Република България – кандидати по процедурата.

16. Приложим режим на минимални/държавни помощи:

Кандидатите по процедурата не попадат в обхвата на приложимото национално и европейско законодателство в областта на държавни/минимални помощи.

Определение на понятието „държавна помощ” се съдържа в член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). Държавна помощ е всяка помощ, предоставена от държавата-членка, под каквато и да било форма, която нарушава или предизвиква опасност от нарушаване на конкуренцията, поради поставяне в по-благоприятно положение на определени предприятия или производството на определени стоки, доколкото се засяга търговията между държавите-членки на Европейския съюз. По правило предоставянето на държавни помощи е забранено като изключенията от тази забрана са нормативно уредени. Предоставянето на безвъзмездна финансова помощ се извършва в съответствие с европейското и национално законодателство в областта на държавните помощи. Съгласно правилата за държавни помощи, ако финансирането бъде определено като неправомерна и несъвместима държавна помощ, то следва да бъде възстановено от бенефициента заедно с лихва за периода на неправомерно ползване.

Съгласно чл. 38, ал.1 от Закона за държавните помощи възстановяването на неправомерна и несъвместима държавна помощ или на неправилно използвана държавна помощ се извършва въз основа на решение на Европейската комисия с разпореждане за възстановяване и влязъл в сила акт за установяване на публично вземане, когато това е приложимо. Вземанията подлежат на събиране по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДОПК) от органите на Националната агенция за приходите.

Възстановяването на недължимо платените и надплатените суми, както и на неправомерно получените или неправомерно усвоени средства, ще се извършва в съответствие с установения ред, съгласно приложимите разпоредби на европейското и националното законодателство.

Едно от условията, които трябва да бъдат изпълнени, за да бъдат приложени правилата за държавни помощи при предоставянето на държавни ресурси, е получател на помощта да е „предприятие“ съгласно конкурентното право. „Предприятие” по смисъла на чл. 107 от ДФЕС е всяка структура, ангажирана със стопанска дейност[23], независимо от правния й статут и начина й на финансиране. Съгласно практиката на Съда, „предприятия“ по смисъла на конкурентното право са всички субекти, упражняващи икономическа дейност, в това число и носители на публична власт, когато дейността им е свързана с предлагане на стоки/услуги на пазара. За преценката дали едно лице оперира като „предприятие“ е без значение правният статут по националното право и начинът му на финансиране. Когато дейността е свързана с упражняване на властнически правомощия, тя няма икономически характер и следователно за нея са неприложими правилата за държавни помощи.

[23] По смисъла на т. 12 от Известие на Комисията относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз.

Конституцията на Република България издига като основна ценност живота на човека (чл. 4, ал. 2) и вменява задължението на държавата да осигурява опазването на околната среда. Съгласно съображение 2 от преамбюла на *Директива 2008/50/ЕО на Европейския Парламент и на Съвета от 21 май 2008 година относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа,* за да се намаляват емисиите от вредните замърсители на въздуха с цел опазване на околната среда, от особено значение е борбата с емисиите от замърсители при самия им източник. В чл. 19, ал. 1 и 2 от ЗЧАВ е посочено, че Министерството на околната среда и водите (МОСВ) провежда държавната политика по опазване чистотата на атмосферния въздух за осигуряване на устойчиво развитие, а общинските органи и регионалните инспекции по околната среда и водите осъществяват контрол и управление на дейностите, свързани с осигуряване чистотата на въздуха на тяхната територия. Общините носят отговорност за чистотата на атмосферния въздух на тяхна територия.

Допустими кандидати по процедурата са общини на територията на Република България с нарушено качество на атмосферния въздух. Целта на процедурата е чрез намаляване наднормените нива на фини прахови частици ($ФПЧ_{10}$) от битовото отопление да се подобри качеството на атмосферния въздух, а оттам и условията за живот на гражданите. Това ще доведе до изпълнение на ангажиментите на страната, произтичащи от нормите на европейското и национално законодателство, както и до предприемане на действия, обусловени от Решението на Съда на Европейския съюз по дело С-488\15 от 5 април 2017 г. за неспазване нормите за съдържание на $ФПЧ_{10}$ в атмосферния въздух в агломерации и зони на страната и неизпълнението на задълженията по Директива 2008/50/ЕО по отношение на пределно допустимите стойности на прахови частици в атмосферния въздух.

Съгласно разпоредбата на чл. 27, ал. 1 от ЗЧАВ и чл. 37, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 12 *от 15.07.2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух* в случаите, когато в даден район общата маса на емисиите довежда до превишаване на нормите за замърсители в атмосферния въздух, кметовете на общините разработват, а общинските съвети приемат програми за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми в установените за целта срокове, които са задължителни за изпълнение. В допълнение, в чл. 41, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 12/2010 г. е посочено, че кметът на съответната община отговаря за изпълнението на програмите, като общинските органи извършват контрол на изпълнението на програмите.

Съгласно чл. 6, ал. 1 от ЗЧАВ, министърът на околната среда и водите и министърът на здравеопазването съвместно издават наредби, с които утвърждават норми за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух и норми за отлагания на вредни вещества (замърсители). Планираните за финансиране по настоящата процедура дейности включват:

- подмяна на печки и котли, работещи с твърдо гориво с друг вид отоплителни устройства използващи: единствено електричество (с изключение на електросъпротивителни отоплителни устройства и системи); пелети; друг вид дървесна биомаса, които отговарят на специфичните технически параметри, заложени в Директива 2009/125/ЕО за екодизайн.

- подмяна на стационарни индивидуални и многофамилни домакински горивни устройства на твърдо гориво с алтернативни източници на топлинна енергия —свързване или възстановяване на връзката към топлофикационна система.

Така описаните дейности са насочени към спазване на нормативната уредба за постигане на определени норми за допустимите нива на $ФПЧ_{10}$, определени в Наредба № 12/2010 г. В рамките на процедурата се предоставя безвъзмездна финансова помощ на бенефициенти-общини с действащи общински програми за КАВ, в които битовото отопление е идентифицирано като основен източник на замърсяване на въздуха с $ФПЧ_{10}$ и в които са предвидени мерки за подмяна на стари неефективни отоплителни устройства на твърдо гориво в еднофамилни или многофамилни жилищни сгради, с такива, отговарящи на изискванията на Директива

2009/125/ЕО. В този смисъл, подпомагането по процедурата на ниво бенефициент-община не представлява държавна помощ, тъй като неговата цел е да се намалят наднормените нива на $ФПЧ_{10}$ в атмосферния въздух, с източник битовото отопление, като по този начин се подобри качеството на атмосферния въздух на територията на общини с нарушено КАВ и се изпълни вмененото с Конституцията на Р България задължение на държавата да осигурява опазването на околната среда. Опазването на околната среда е дейност в прерогативите на държавата и няма за цел да облагодетелства определено предприятие или сектор. При изпълнението на дейностите по процедурата от страна на общините не е налице предлагане на стоки и/или услуги на пазара срещу заплащане.

От значение при определяне на същността на подпомагането са и следните обстоятелства:

1. Подпомагането по процедурата е насочено към подмяна на печки и котли с нови устройства, които отговарят на изискванията на Закона за техническите изисквания към продуктите (ЗТИП), транспониращ Директива 2009/125/ЕО. Съгласно чл. 26а от ЗТИП, изискванията за екопроектиране (екодизайн) се определят чрез приемане на мерки по прилагането съгласно чл. 15 от Директива 2009/125/ЕО. Когато тези мерки са под формата на директиви или решения, Министерският съвет по предложение на министъра на икономиката приема съответни наредби. Когато мерките по чл. 15 от Директива 2009/125/ЕО са под формата на регламенти, изпълнението им се осъществява съгласно разпоредбите на ЗТИП, а в случай че съответният регламент изисква допълнителни мерки за неговото прилагане, те се приемат с акт на Министерския съвет. Предвид допустимите за финансиране дейности по процедурата, приложение намират:

- Регламент (ЕС) 2015/1185 на Комисията от 24 април 2015 година за изпълнение на Директива 2009/125/ЕО на Европейския парламент и на Съвета по отношение на изискванията за екопроектиране на локални отоплителни топлоизточници на твърдо гориво;
- Регламент (ЕС) 2015/1188 на Комисията от 28 април 2015 година за прилагане на Директива 2009/125/ЕО на Европейския парламент и на Съвета по отношение на изискванията за екопроектиране на локални отоплителни топлоизточници;
- Регламент (ЕС) 2015/1189 на Комисията от 28 април 2015 г. за прилагане на Директива 2009/125/ЕО на Европейския парламент и на Съвета по отношение на изискванията за екодизайн на котли на твърдо гориво;
- Регламент (ЕС) 2016/2281 на Комисията от 30 ноември 2016 година за изпълнение на Директива 2009/125/ЕО на Европейския парламент и на Съвета за създаване на рамка за определяне на изискванията за екопроектиране към продукти, свързани с енергопотреблението, по отношение на изискванията за екопроектиране на въздухоотоплителни продукти, охладителни продукти, високотемпературни технологични охладители на течности и вентилаторни конвектори.

Националната програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024 г.) предвижда предприемане на мерки, насочени към поетапно извеждане от употреба на печки и котли, работещи с твърдо гориво, които не отговарят на посочените регламенти.

2. В рамките на процедурата всеки собственик на самостоятелен обект има възможност самостоятелно да избере вида на новото отоплително устройство – отопление на пелети или друг вид дървесна биомаса; използващи единствено електричество. Тези мерки са съобразени с Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024 г.) и в комбинация с други мерки и източници на финансиране се очаква да допринесат за намаляване на нивата на замърсяване на атмосферния въздух с $ФПЧ_{10}$.

3. В рамките на процедурата се предвижда като задължителна дейност демонтажът на подменяните отоплителни устройства и тяхното последващо третиране. Тези отоплителни устройства следва да бъдат предавани за последващо третиране по реда на чл. 39, ал. 3 от ЗУО на лица, извършващи дейности с отпадъци от черни и цветни метали (ОЧЦМ) с битов характер. В

случай, че в резултат от предаването за последващо третиране на отоплителните устройства бъдат отчетени приходи, същите не трябва да се използват от общините-бенефициенти за извършване на икономическа дейност. В случай, че генерираните приходи се инвестират в дейности попадащи под режим на държавна помощ, същите ще бъдат третирани като неправомерно получена държавна помощ и ще подлежат на възстановяване.

4. Предвидените в настоящата процедура дейности, които ще бъдат финансирани със средства от ПОС 2021-2027 г., ще бъдат извършвани от изпълнители, определени в резултат от провеждането на открити, прозрачни, достатъчно добре разгласени и недискриминационни процедури[24] за обществени поръчки по реда на ЗОП. Управляващият орган на ПОС 2021-2027 г. осъществява последващ контрол за спазване на законодателството в областта на обществените поръчки от страна на бенефициентите по програмата, включително за спазване на принципите по чл. 2 от ЗОП за равнопоставеност и недопускане на дискриминация, свободна и лоялна конкуренция, публичност и прозрачност. В този смисъл, на ниво изпълнители подпомагането също не следва да се счита за държавна помощ.

5. От гледна точка на правилата за държавни помощи, на ниво собственик на самостоятелен обект са възможни различни хипотези.

В случаите, в които общините-бенефициенти предоставят средства за подмяна на отоплителни устройства на собственици на самостоятелни обекти- физически лица, които не извършват стопанска дейност, подпомагането не представлява държавна помощ. При предоставяне на средства за подмяна на отоплителни устройства на собственици на самостоятелни обекти, които извършват стопанска (икономическа) дейност, подпомагането на тези лица ще представлява минимална (de minimis) помощ по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013. В тази хипотеза администратори на помощ ще бъдат общините-бенефициенти по процедурата, а получатели на минимална помощ – съответните собственици на самостоятелни обекти, извършващи стопанска дейност.

В случаите, в които се прилага режим „минимална помощ“, общините-бенефициенти трябва да имат предвид, че Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis (ОВ, L 352/1 от 24.12.2013 г.) (Регламент (ЕС) № 1407/2013) не се прилага за помощи, предоставяни на предприятия, които извършват дейност:

1. в сектора на рибарството и аквакултурите, обхванати от Регламент (ЕО) № 104/2000 на Съвета;

2. в сектора на първично производство на селскостопански продукти[25]

3. в сектора на преработка и продажба на селскостопански продукти, в следните случаи:

- когато размерът на помощта е определен въз основа на цената или количествата на този вид продукти, които се изкупуват от първичните производители или се предлагат на пазара от съответните предприятия; или

- когато помощта е обвързана със задължението да бъде прехвърлена частично или изцяло на първичните производители;

4. свързана с износ към трети държави или държави-членки, по-специално помощи, които са пряко свързани с изнесените количества, с изграждането и функционирането на дистрибуторска мрежа или с други текущи разходи във връзка с износа;

5. подчинена на използването на национални продукти за сметка на вносни.

[24] По смисъла на параграф 90-108 от Съобщение на Комисията относно понятието за държавна помощ в съответствие с чл. 107, пар. 1 от Договора за функциониране на ЕС.

[25] Първично производство на селскостопански продукти е производство на продукти на почвата и на животновъдството, изброени в Приложение I към Договора за създаване на европейската общност, без да се извършват никакви по-нататъшни операции, с които се променя естеството на тези продукти.;

По процедурата няма изискване за преференциално ползване на местни за сметка на вносни стоки.

Подпомагането ще представлява минимална помощ, когато:

- подпомагани самостоятелни обекти се отдават под наем за жилищни или нежилищни нужди (например офиси, ателиета);

- подпомагани самостоятелни обекти се използват от собствениците за извършване на дейност като търговец и/или за упражняване на свободни професии (например фризьорски салони);

- собствениците на самостоятелни обекти извършват други стопански дейности в/чрез тези обекти.

Случаите, в които търговци (например юридически лица - търговски дружества) са собственици на самостоятелни обекти, същите следва да се считат за получатели на минимална помощ.

Подпомагането на жилища собственост на физически лица, чрез които се упражнява стопанска дейност (в т.ч. и отдаване на недвижимия жилищен обект под наем) ще представлява минимална (de minimis) помощ по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013.

Минималната помощ не следва да надвишава левовата равностойност на 200 000 евро (391 166 лева) за период от 3 (три) последователни бюджетни години. Общият размер на помощта de minimis, предоставяна във всяка държава членка на „едно и също предприятие"[26] по смисъла на чл. 2, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1407/2013, което осъществява сухопътни товарни превози за чужда сметка или срещу възнаграждение, не надхвърля 100 000 EUR за период от три бюджетни години. Тази помощ de minimis не се използва за придобиването на товарни автомобили за сухопътен транспорт.

Ако дадено предприятие изпълнява сухопътни товарни превози за чужда сметка или срещу възнаграждение, както и ако извършва други дейности, за които се прилага таванът от 200 000 EUR, таванът от 200 000 EUR се прилага за предприятието, при условие че съответната държава членка гарантира посредством подходящи средства, като например отделяне на дейностите или разграничаване на разходите, че помощите за дейността по сухопътни то-варни превози не надвишават 100 000 EUR и че помощите de minimis не се използват за придобиване на товарни автомобили.

Преди предоставянето на помощта общините-бенефициенти следва да се уверят, че няма да бъде превишен тавана на подпомагане. Така определеният таван на подпомагане се прилага за „едно и също предприятие“ по смисъла на чл. 2, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1407/2013 и в този раздел. При определяне на посочения таван се вземат предвид и разпоредбите на чл. 3, пар. 8 и 9 от Регламент (ЕС) № 1407/2013, и указанията в този раздел, а именно: при режим „минимална помощ“, общият размер на всички помощи за собственика на жилищния обект, извършващ стопанска дейност (в качеството му на предприятие по смисъла на Закона за държавните помощи) и за всички субекти, с които той образува едно и също предприятие, включително максималният размер на предоставените му средствата от ПОС 2021-2027 г. не може

[26] „Едно и също предприятие“ означава всички предприятия, които поддържат помежду си поне един вид от следните взаимоотношения:
а) дадено предприятие притежава мнозинството от гласовете на акционерите или съдружниците в друго предприятие;
б) дадено предприятие има право да назначава или отстранява мнозинството от членовете на административния, управителния или надзорния орган на друго предприятие;
в) дадено предприятие има право да упражнява доминиращо влияние спрямо друго предприятие по силата на договор, сключен с това предприятие, или на разпоредба в неговия устав или учредителен акт;
г) дадено предприятие, което е акционер или съдружник в друго предприятие, контролира самостоятелно, по силата на споразумение с останалите акционери или съдружници в това предприятие, мнозинството от гласовете на акционерите или съдружниците в това предприятие.
Предприятия, поддържащи едно от взаимоотношенията, посочени в алинея първа, букви а) — г), посредством едно или няколко други предприятия, също се разглеждат като едно и също предприятие.

да надвишава 200 000 евро за период от три бюджетни години. Този таван се прилага независимо от формата на помощта „de minimis“ или от преследваната цел и без значение дали предоставената помощ се финансира изцяло или частично със средства, произхождащи от Съюза.

При изпълнението на своите проекти, общините-бенефициенти следва да имат предвид, че при режим „минимална помощ“ всички използвани стойности са в брутно изражение - преди приспадането на данъци и други такси. Минималните помощи, които се предоставят на няколко части, се сконтират към техния размер към момента на предоставяне. Допустимите разходи се сконтират до тяхната стойност към момента на предоставяне на помощта. Лихвеният процент, който се използва за сконтиране, е сконтовият процент, приложим към момента на предоставяне на помощта, в съответствие с чл. 3, ал. 6 от Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г.

Съгласно чл. 3, параграф 4 от Регламент (ЕС) № 1407/2013, помощта de minimis се смята за отпусната в момента, когато законовото право да получи помощта е предоставено на предприятието, съгласно приложимия национален правен режим, независимо от датата на плащане на помощта de minimis на предприятието.

За да се изчисли дали не е надхвърлен прагът от 200 000 евро за съответното предприятие, се формира сбор от (1) максималния размер на средствата от ПОС 2021-2027 г., предоставени на предприятието (собственика на обекта, извършващ стопанска дейност) и (2) всички други получени от него минимални помощи на територията на Република България за последните три бюджетни години и от предприятията, с които то образува „едно и също предприятие“ по смисъла на чл. 2, пар. 2 на Регламент (ЕС) № 1407/2013.

В случай на преобразуване на предприятието (вливане, сливане и/или разделяне), размерът на средствата, които могат да бъдат предоставени под формата на минимална помощ на предприятието (собственика на обекта, извършващ стопанска дейност), се определя и при спазване на чл. 3, параграф 8 и 9 от Регламент (ЕС) № 1407/2013. Съгласно чл. 3, параграф 8 от Регламент (ЕС) № 1407/2013, в случай на сливания или придобивания, всички предходни помощи de minimis, предоставяни на някое от сливащите се предприятия, се вземат под внимание при определяне на това дали дадена нова помощ de minimis, отпусната на новото предприятие или на придобиващото предприятие, не води до превишаване на съответния таван. Помощта de minimis, предоставена законно преди сливането или придобиването, остава правомерна. Съгласно чл. 3, параграф 9 от Регламент (ЕС) № 1407/2013, ако дадено предприятие се разделя на две или повече отделни предприятия, помощта de minimis, отпусната преди разделянето, се предоставя на предприятието, което се е възползвало от нея, като по принцип това е предприятието, поемащо дейностите, за които е била използвана помощта de minimis. Ако такова предоставяне не е възможно, помощта de minimis се разпределя пропорционално на базата на счетоводната стойност на собствения капитал на новите предприятия към действителната дата на разделянето.

В случай че предприятието (собственикът на обекта, извършващ стопанска дейност) и/или субектите, с които то образува „едно и също предприятие“ по смисъла на чл. 2, пар. 2 на Регламент (ЕС) № 1407/2013, са получавали друга минимална помощ, минимална помощ от ПОС 2021-2027 г. може да бъде предоставена само за остатъка от сумата, до достигането на тавана, посочен в чл. 3, пар. 2, а именно 200 000 евро, определен за период от три бюджетни години. Когато с отпускането на нова помощ de minimis може да бъде надвишен съответният таван, определен в параграф 2 на чл. 3 от Регламента, никоя част от тази нова помощ не може да попада в приложното поле на настоящия регламент.

Общините-бенефициенти ще трябва да изискват от предприятията (собственици на обекта, извършващи стопанска дейност) да им представят декларации, съдържаща информация относно получаването на други минимални помощи, спрямо които се прилага Регламент (ЕС) № 1407/2013 или други регламенти за минимални помощ, през двете предшестващи бюджетни

години и през текущата бюджетна година, както и относно получаването на други държавни помощи (декларация за минимални и държавни помощи). Образецът на декларация за минимални и държавни помощи, който се предоставя от съответната община-бенефициент на собствениците на самостоятелни обекти, извършващи стопанска дейност, е налична на интернет страницата на Министерство на финансите, в частта ѝ относно държавните помощи (http://stateaid.minfin.bg/bg/page/7). В декларацията следва да бъде включена и информация относно всички предприятия, с които предприятието (собственик на обекта, извършващ стопанска дейност) поддържа взаимоотношения по смисъла на чл. 2, пар. 2 и чл. 3, пар. 8 и 9 от Регламент (ЕС) № 1407/2013.

Общината-бенефициент, при необходимост, осъществява контакт с други посочени в декларацията за минимални и държавни помощи администратори на помощ, с цел да събере необходимата информация, която да ѝ гарантира спазване на изкисванията на чл. 5, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1407/2013, а именно че с предоставянето на новата минимална помощ по процедурата няма да се надвиши най-високият приложим интензитет на помощта или размер на помощта, определен в конкретните обстоятелства за всеки отделен случай с регламент за групово освобождаване или с решение на ЕК.

Съгласно чл. 5, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1407/2013, минималната помощ в размер до 200 000 евро може да се кумулира с минимална помощ по Регламент (ЕС) № 360/2012 на Комисията от 25 април 2012 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към минималната помощ (de minimis) за предприятия, предоставящи услуги от общ икономически интерес, до установения в него таван (500 000 евро). Минималната помощ може да се кумулира с минимална помощ, предоставяна съгласно други регламенти за помощ de minimis (като минимални помощи в сектора на рибарството и аквакултурите и в селскостопанския сектор), до тавана от 200 000 евро, определен в Регламент (ЕС) № 1407/2013.

С цел осъществяване на контрол, общината-бенефициент може да използва комбиниран подход за проверка на верността на декларираните от собствениците данни:

- посредством проверка в публичния модул на Информационна система „Регистър на минималните помощи“ (http://minimis.minfin.bg/Default.aspx);

- справка в Търговския регистър (за посочените в декларацията търговски дружества) по отношение на всички условия на чл. 2, пар. 2 и чл. 3, пар. 8 и 9 от Регламент 1407/2013;

- справка в други регистри (например регистрите, водени съгласно чл. 54а, ал. 1 от Закона за общинската собственост и чл. 35 от Правилник за реда за упражняване правата на държавата в търговските дружества с държавно участие в капитала).

Общините-бенефициенти следва да имат предвид, че извън приложното поле на Регламент (ЕС) № 1407/2013 попадат и помощи, предоставяни на предприятия, извършващи дейности в областта на рибарството и аквакултурите, в сектора на първично производство на селскостопански продукти, както и в други сектори, посочени в чл. 1[27], параграф 1 на регламента. Когато собственик на самостоятелен обект упражнява дейност в секторите, описани в чл. 1, параграф 1 букви „а“, „б“ или „в“ от Регламент (ЕС) № 1407/2013, както и в един или повече от секторите или дейностите, обхванати от този регламент, регламентът се прилага спрямо помощта, предоставяна за съответните един или повече сектори или дейности, при условие че бъде гарантирано по подходящ начин и посредством подходящи средства, като например разделение на дейностите или разграничаване на разходите, че дейностите в изключените сектори не се ползват от помощ de minimis, предоставена съгласно Регламент (ЕС) № 1407/2013. При невъзможност това условие, уредено в чл. 1, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1407/2013, да бъде спазено, собствениците на самостоятелни обекти, които извършват стопанска дейност, не могат да

[27] За целите на настоящата процедура се прилагат определенията, посочени в чл. 2, параграф 1 от Регламент (ЕС) 1407/2013.

бъдат подпомогнати от ПОС 2021-2027 г. Собствениците декларират пред съответната община-бенефициент в декларацията за минимални и държавни помощи посочените обстоятелства. Общините-бенефициенти могат да изискват по своя преценка допълнителни документи (например извадка от счетоводната система, използван метод за счетоводната отчетност или др.), които биха им послужили да преценят дали по отношение на собственика са спазени изискванията по чл. 1, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 1407/2013.

Минималната помощ за всеки собственик на самостоятелен обект, извършващ стопанска дейност, се изчислява на базата на притежаван процент идеални части от общите части на сградата – за всяка извършена дейност по общите части на сградата (като например разходи за проектиране, монтажа на инсталацията и възстановителни работи до етап „замазка/мазилка“ и др.) и на базата на стойността на дейностите, изпълнявани в притежавания от него самостоятелен обект.

7. Минималната помощ се предоставя от общините-бенефициенти с акт за предоставяне, като същият следва да се разработи във връзка с изискванията на чл. 6 параграф 1 от Регламента и чл. 16 от Закона за държавните помощи. В изпълнение на Регламент (ЕС) № 1407/2013 и разпоредбите на Закона за държавните помощи, общините-бенефициенти като администратори на помощи са длъжни да информират всеки собственик на самостоятелен обект, който получава минимална помощ, за вида, размера на помощта (изразен като брутен еквивалент на помощта) и за нейния минимален характер, с посочване на наименованието на Регламент (ЕС) № 1407/2013 и данните за публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз, както и за произтичащите от получаването на помощта задължения за получателя на помощ. Информацията трябва да бъде включена в акта за предоставяне на помощта или да бъде предоставена на получателя на помощта в 14-дневен срок от издаването на акта.

При спазване на чл. 36, ал. 1 от Закона за държавните помощи, общините-бенефициенти, в качеството им на администратори на помощ, са длъжни във всеки акт за предоставяне на минимална помощ да определят правилата за прилагане на условията за нейното предоставяне и за контрол, както и механизъм за установяване на неправомерно получена минимална помощ. Правилата за прилагане на условията за предоставяне и за контрол на помощта съдържат и информация за начина за проверка на наличието и изпълнението на приложимите критерии от актовете, оправдаващи съвместимостта, както и на информационните източници, въз основа на които се прави проверката. Механизмът и правилата за установяване на неправомерно получена минимална помощ следва да съдържат най-малко правила за установяване на основанието за неправомерност, идентификация на получателя на помощта, паричния еквивалент на неправомерно отпусната помощ, сума, подлежаща на възстановяване, включително дължимите лихви и датата на предоставяне.

8. Като администратор на минимална помощ общината-бенефициент следва да информира министъра на финансите в срок до 3 работни дни от предоставяне на всяка помощ, попадаща в обхвата на Регламент (ЕС) 1407/2013, като въвежда електронни записи за отпуснатите от него минимални помощи в ИС „Регистър на минималните помощи“. Общините-бенефициенти, в качеството им на администратори на помощ са отговорни за пълнотата, верността и актуалността на предоставената информация относно отпуснатите минимални помощи.

9. При поискване от страна на Европейската комисия, държавата-членка я информира за предоставянето на минимални помощи. За изпълнение на това задължение, в срок до 15 работни дни от получаването на искането или в друг срок, ако такъв бъде изрично определен, администраторите на помощ (общините-бенефициенти, предоставящи минимална помощ по процедурата) предоставят на министъра на финансите цялата информация, която е необходима, за да се прецени дали са спазени условията за предоставяне на помощта, включително на ниво отделен проект и отделен получател.

10. Съгласно чл. 6, параграф 4 от Регламент (ЕС) № 1407/2013 и чл. 19, ал. 3 от Закона за държавните помощи, всички документи, които са необходими, за да се установи спазването на всички условия, определени в този регламент, следва да се съхраняват от общината-бенефициент за срок, не по-кратък от 10 години от датата, на което е предоставена последната индивидуална помощ по схемата за минимална помощ. При искане за достъп до информация за предоставените минимални помощи, съответната община-бенефициент я предоставя на лица, определени от министъра на финансите или от Европейската комисия, във вида и в срока, указани в искането.

11. Предоставянето на минимална помощ, която не отговаря на всички изисквания на приложимия режим по минимални помощи, представлява неправомерно получена сума или неправомерно усвоени средства, което от своя страна е основание за нейното възстановяване. Уредба относно възстановяването на неправомерно получени минимални помощи се съдържа в Закона за държавните помощи и в правилника за прилагането му.

В съответствие с чл. 57, ал. 1, т. 8 от ЗУСЕФСУ, разходите на бенефициентите, които не са съобразени с приложимите правила за предоставяне на държавни помощи, не са допустими за финансиране от ПОС 2021-2027 г. и няма да им бъдат възстановявани от програмата. Съблюдаването на правилата за допустимост на разходите е обект на проверка от Управляващия орган на ПОС 2021-2027 г. на етапа на тяхната верификация. Съгласно чл. 70, ал. 1, т. 2 от ЗУСЕФСУ, за нарушаване на правилата за държавната помощ по смисъла на чл. 107 от Договора за функционирането на Европейския съюз на бенефициентите се налагат финансови корекции. Управляващият орган на ПОС 2021-2027 г. си запазва правото да извършва проверки на място при бенефициента, с цел да гарантира спазването на нормативните изисквания в областта на държавните помощи. В случай че Управляващият орган на ПОС 2021-2027 г. или друг компетентен орган установи нарушения и неправомерно отпускане на държавни помощи, съответно на минимални помощи от страна на бенефициента, последният следва да осигури възстановяване на всички изплатени суми, ведно с лихва, определена по реда на приложимото законодателство за държавни помощи.

Определеният в този раздел режим на ниво собственици на жилищни обекти има отношение не към кандидатстването, а към изпълнението на проектите на общините, поради което всяко изменение на административните договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, вкл. на проекта, може да окаже въздействие върху този режим.

При необходимост от съобразяване с/ изменение на приложими правила за държавни помощи на етапа на изпълнение на проектите по процедурата, същото се извършва единствено с изменение и/или допълнение на сключените административни договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и в съответствие с приложимото законодателство.

Допълнителна информация относно приложимото законодателство в областта на държавните помощи може да бъде открита на интернет страницата на Министерство на финансите (http://stateaid.minfin.bg/).

17. Хоризонтални принципи[28]:

Процедурата се провежда при спазване на принципите на чл. 2, ал. 1 и чл. 29, ал. 1 от ЗУСЕФСУ – свободна и лоялна конкуренция, равнопоставеност и недопускане на дискриминация, публичност и прозрачност, спазване на основните права, устойчиво развитие, опазване на околната среда.

Изпълнението на дейностите по настоящата процедура следва да бъде съобразено със следните хоризонтални принципи съгласно и чл.9 от Регламент (ЕС) 2021/1060:

[28] Описват се изискванията за постигане на съответствие с хоризонталните принципи на ЕС и, ако е приложимо, на принос към тях.

1. Устойчиво развитие;

2. Равни възможности и недопускане на дискриминация;

3. Равенство между половете.

Кандидатът посочва в проектното предложение (в секция 10. „Допълнителна информация, необходима за оценка на проектното предложение“, поле „Принос на проектното предложение за реализиране на хоризонталните принципи“), че предложените дейности съответстват и допринасят за реализиране на хоризонталните политики.

При изпълнение на дейностите по процедурата трябва да се спазват основните хоризонтални принципи – законност, прозрачност и публичност, равнопоставеност и недопускане на дискриминация, устойчиво развитие, както и принципите, посочени в ЗОП, при възлагане изпълнението на дейности по проекта.

При реализацията на проектните предложения ще се спазват принципът на *законност*, като при подготовката и изпълнението на проектите ще се прилагат изискванията на действащата европейска и национална нормативна уредба. Финансират се проекти, с чиято реализация ще се подпомогне изпълнението на ангажиментите на страната, произтичащи от европейското и национално законодателство.

Проектите ще спазват принципа на *прозрачност и публичност*. При изпълнението на проектите ще се осигурява прозрачност и публичност чрез включване на заинтересованите страни в процеса, вкл. и навременното им информиране.

Проектите ще спазват принципа на *равнопоставеност и недопускане на дискриминация*. При подготовка и изпълнение на проектите ще се насърчават равните възможности за всички.

Проектите ще съобразяват принципа на *устойчиво развитие*, като проектните предложения допринасят за опазване качеството на атмосферния въздух и за подобряване на околната среда. Поетапна подмяна на отоплителни уреди на твърдо гориво с екологични алтернативи съобразява принципа за ненанасяне на вреди и гарантира устойчивост на вложените инвестиции по отношение на реализираните мерки в резултат от изпълнението на проектите.

При подготовката на Условията за кандидатстване УО на ПОС 2021-2027 г. предприе действия, гарантиращи спазване на Хартата на основните права на ЕС и на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания. При преглед на Насоките за прилагане на Хартата на основните права на ЕС от органите по управление, контрол и одит на програмите, съфинансирани със средства от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Европейския социален фонд+ (ЕСФ+), Кохезионния фонд (КФ), Фонда за справедлив преход (ФСП), Европейския фонд за морско дело и рибарство и аквакултури (ЕФМДРА), фонд „Убежище и миграция“ (ФУМ), фонд „Вътрешна сигурност“ (ФВС) и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика (ИФПУГВП) за програмен период 2021-2027 г., съответно към Насоките за прилагане на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания от органите по управление, контрол и одит на програмите, съфинансирани със средства от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Европейския социален фонд+ (ЕСФ+), Кохезионния фонд (КФ), Фонда за справедлив преход (ФСП), Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури (ЕФМДРА), фонд „Убежище и миграция“ (ФУМ), фонд „Вътрешна сигурност“ (ФВС) и Инструмента за финансова подкрепа за управлението на границите и визовата политика (ИФПУГВП) за програмен период 2021-2027 г. и контролните листа към тях, бе установено, че приложими за процедурата са принципите по чл. 2, ал. 1 от ЗУСЕФСУ – за равнопоставеност в процеса на кандидатстване, недопускане на дискриминация, публичност и прозрачност на финансирането, устойчиво развитие и опазване на околната среда и в частност подобряване качеството на атмосферния въздух. Изискванията, заложени в процедурата по отношение на процеса на кандидатстване гарантират спазването на правата посочени в Хартата на основните права на ЕС и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания.

В допълнение, в проектните предложения е препоръчително да се предвидят, ако е приложимо и при възможност, възлагане на зелена/и обществена/и поръчка/и. Информация относно възможностите за прилагане на изискванията за възлагане на зелени обществени поръчки се съдържа на интернет страницата на Агенцията по обществени поръчки (www.aop.bg) и на страницата на Европейската комисия (http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm).

18. Минимален и максимален срок за изпълнение на проекта (ако е приложимо):

Срокът за изпълнение на проекта тече от датата, посочена в административния договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. Максималният срок за изпълнение на проекта, който бенефициентът може да посочи в т.1 „Основни данни“, е 60 месеца, като същият трябва да бъде съобразен при попълването на т.3 „План за изпълнение/Дейности по проекта“ от формуляра за кандидатстване (график за изпълнение на дейностите на проекта). След този срок бенефициентът следва да изготви и внесе искане за окончателно плащане по проекта в рамките на 1 месец.

Разходите по проекта следва да бъдат извършени не по-късно от 31.12.2029 г. Основните дейности, демонтаж на старите устройства и подмяна на топлоуредите на твърдо гориво с екологични алтернативи, следва да стартират най-късно 12 месеца след сключване на АДБФП.

Управляващият орган има право да увеличава заявения в проектното предложение срок по реда на глава шеста от Условията за изпълнение по настоящата процедура. Срокът не може да бъде по-дълъг от посочения в Регламент (ЕС) 2021/1060, а именно до 31.12.2029 г.

Кандидатът следва да посочи необходимия срок за изпълнение на отделните дейности във формуляра за кандидатстване, планираните срокове за обявяване на обществени поръчки, като посочи и прогнозно индикативния месец за сключване на съответния договор за обществена поръчка съгласно указанията за попълване на формуляр за кандидатстване в системата ИСУН, Приложение № 2 към *Условията за кандидатстване*. При определяне на стойността на всяка от дейностите кандидатът трябва да включва само допустими разходи необходими за нейното изпълнение.

ВАЖНО!

- Дейностите, които ще бъдат изпълнени по проекта, следва да бъдат обвързани с неговите цели, като крайният резултат от тяхното изпълнение има принос към постигането на проектните цели, измерени със съответния индикатор по процедурата.

- Когато кандидатът обявява процедурите за избор на изпълнител по дейности 2.5 и 2.6, съобразявайки изискването за най-малко 20% от стойността на всяка от двете дейности, той трябва да посочи в раздел „План за изпълнение/дейности по проекта“, в поле „начин на изпълнение“, планирания период от време, необходим за прогнозиране, планиране, провеждане на съответната обществена поръчка по реда на ЗОП и сключване на договор за обществена поръчка (в т.ч. осъществяване на контрол чрез случаен избор от Агенцията по обществени поръчки (АОП), планирания период от време, необходим за обявяване на съответната обществена поръчка по реда на ЗОП, нейното провеждане, предвиденото от кандидата време за обжалване, както и периода на сключването на договор с избрания изпълнител). Ако поръчката е възложена към датата на кандидатстване, в плана за изпълнение се описва нейният предмет и срок за изпълнение, без тя да се посочва в плана за външно възлагане. За поръчки, които са обявени, но не са възложени към датата на кандидатстване, в плана за изпълнение се посочва датата на обявяване като се попълва и планът за външно възлагане, включително с линк към всяко обявление в ЦАИС ЕОП.

Графикът за изпълнение на дейностите по проекта е съобразен с плана за външно възлагане, когато:

- обществените поръчки, описани в плана за външно възлагане, съответстват на предвидените дейности, включени в плана за изпълнение;

- при посочването на планирана дата на обявяване на поръчката, кандидатът е предвидил период за осъществяване на контрол от АОП чрез случаен избор;

- при определянето на планирания месец за стартиране на дейността (месецът, в който Възложителят планира сключването на договор с избраният изпълнител/изпълнители) кандидатът е предвидил както период за получаване на заявления за участие и/или оферти, отговарящ на нормативно установените срокове съгласно ЗОП, така и период от най-малко 20 дни за работа на комисията, назначена от възложителя, за разглеждане, оценка и класиране на офертите, който тече от датата на отваряне на офертите. Срокът за работата на комисията трябва да съответства на сложността и обема на поръчката;

- кандидатът е предвидил срок за сключване на договор за обществена поръчка, съобразен с чл. 112, ал. 6 от ЗОП.

Планът за външно възлагане трябва да е съобразен с нормативните изисквания в областта на обществените поръчки, като посочената в него стойност на поръчката съответства на определения от кандидата тип на процедурата и обекта на поръчката, определени при спазване на ЗОП. Прогнозната стойност на обществената поръчка в Плана за външно възлагане се посочва без ДДС.

Кандидатът следва да има предвид, че съгласно чл. 39, ал. 4 от ЗУСФСУ финансирането с безвъзмездна финансова помощ се прекратява едностранно от Ръководителя на Управляващия орган, когато бенефициент не сключи договор с изпълнител до 12 месеца от изтичането на срока, предвиден за неговото сключване и посочен в т.3 „План за изпълнение/Дейности по проекта“. Случаите, при които този срок спира да тече, са определени в чл. 4, ал. 2 от ПМС № 23 от 13.02.2023 г.

При възлагането на външен изпълнител, бенефициентите следва да провеждат открити, прозрачни, достатъчно добре разгласени, недискриминационни и безусловни процедури по реда на ЗОП, по смисъла на параграф 91-108 от Съобщение на Комисията относно понятието за държавна помощ в съответствие с чл. 107, пар. 1 от Договора за функциониране на ЕС.

19. Ред за оценяване на концепциите за проектни предложения[29]:

Неприложимо.

20. Критерии и методика за оценка на концепциите за проектни предложения[30]:

Неприложимо.

21. Ред за оценяване на проектните предложения:

[29] Попълва се, ако по процедурата се извършва предварителен подбор на концепции за проектни предложения по смисъла на чл. 31, ал. 1 от Закона за управление на средствата от Европейските фондове при споделено управление.

[30] Попълва се, ако по процедурата се извършва предварителен подбор на концепции за проектни предложения по смисъла на чл. 31, ал. 1 от Закона за управление на средствата от Европейските фондове при споделено управление.

Проектното предложение се оценява съгласно съответните разпоредби на Раздел III „Директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ“ от Глава трета „Предоставяне на безвъзмездна финансова помощ“ на ЗУСЕФСУ, включително чл. 44, ал. 5 от ЗУСЕФСУ и при спазване на разпоредбите на ПМС № 23 от 13.02.2023 г., по реда на Приложение № 1 към *Условията за кандидатстване*.
Техническият процес, свързан с представянето на допълнителна информация/документация, е описан в Ръководството за потребителя за модул „Е - кандидатстване“ в ИСУН, което е налично на следния адрес: https://eumis2020.government.bg/bg/s/Home/Manual .

22. Критерии и методика за оценка на проектните предложения:

Оценката се извършва на база методология и критерии, одобрени от Комитета за наблюдение на Програма “Околна среда“ 2021-2027 г. (ПОС 2021-2027 г.). Методологията и критериите не подлежат на изменение по време на провеждане на оценката.

Проектното предложение на конкретния бенефициент не се оценява и процедурата се прекратява по отношение на последния, ако същото не е подадено чрез ИСУН 2020 и/или е подадено след определения в *Условията за кандидатстване* краен срок. Оценяването на проектното предложение се извършва в срок до три месеца от датата на подаването му или от датата на изтичане на крайния срок за подаването му, посочен в *Условията за кандидатстване*.

Този срок спира да тече при изпращане на уведомление за установени нередовности, непълноти и/или несъответствия и искане за тяхното отстраняване. Периодът за оценка, ведно със спиранията, не може да надвишава шест календарни месеца, считано от датата на стартиране на оценката.

Оценката на полученото проектно предложение се извършва от експертна работна група (оценителна комисия), определена със заповед на Ръководителя на Управляващия орган на програмата, като в заповедта се уточнява и разпределението на критериите между отделните оценители.

Оценката включва оценка на административно съответствие, на допустимост и на качество. Проверява се дали проектното предложение отговаря на всички критерии, като за всеки критерий се поставя оценка „ДА“, „НЕ“.

При получаване на окончателна оценка „НЕ“ по даден критерий и невъзможност за привеждането на проектното предложение в съответствие с *Условията за кандидатстване* в посочения шестмесечен срок, същото не се предлага за финансиране и процедурата се прекратява по отношение на конкретния бенефициент съгласно разпоредбите на ЗУСЕСФУ.

По време на оценката комуникацията с конкретния бенефициент и редакцията на установени неточности по подадено проектно предложение се извършват електронно, чрез профила на бенефициента в ИСУН 2020, от който е подадено проектното предложение и промени на посочения профил са невъзможни.

№	Критерий	ДА/НЕ
Административно съответствие и допустимост		
1.	Кандидатът е представил всички документи, които се изискват за целите на кандидатстването, описани в съответния раздел от Условията за кандидатстване, като документите, за които е указано, са подписани и приложени във формата, посочен в същия раздел.	

2.	Кандидатът е допустим съгласно Условията за кандидатстване.	
3.	Кандидатът е потвърдил, че исканата безвъзмездната финансова помощ не се предоставя за финансиране на разходи, които вече са финансирани със средства от ЕФСУ или чрез други фондове и инструменти на Европейския съюз, както и с други публични средства, различни от тези на бенефициента .	
4.	Кандидатът е потвърдил, че проектът не е бил физически завършен или изцяло осъществен към датата на подаване на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са направени или не от бенефициента.	
5.	Териториалният обхват за изпълнение на проектното предложение съответства на посочения в съответния раздел на Условията за кандидатстване.	
6.	В проектното предложение са заложени посочените индикатори съгласно Условията за кандидатстване и е посочен източникът за тяхното отчитане.	
7.	Дейностите, включени в проектното предложение, за които се иска финансиране от програмата, са допустими съгласно съответния раздел от Условията за кандидатстване.	
8.	Кандидатът е включил в проектното предложение задължителните дейности, които се изискват съгласно съответния раздел от Условията за кандидатстване.	
9.	Срокът за изпълнение на дейностите, според графика за изпълнение на дейностите по проекта, е съгласно Условията за кандидатстване, но не по-късно от срока за допустимост на разходите, а именно 31 декември 2029 г.	
10.	Обявени са процедури за обществени поръчки за всяка една от дейностите по проекта, предвидени за изпълнение от външен изпълнител, с изключение на отнасящите се до изпълнение на дейностите по „Доставка и монтаж на фотоволтаични системи“.	
11.	Кандидатът е обявил обществена/и поръчка/и за избор на изпълнител/и за основни дейности „Доставка, монтаж и гаранционна поддръжка на екологосъобразните уреди/системи за отопление“ и „Демонтаж и предоставяне за рециклиране на високоемисионни печки и котли, работещи с твърдо гориво“ с прогнозна стойност за всяка не по-ниска от 20% от бюджета, определен за изпълнение на съответната дейност.	
Оценка за качество		
1.	Проектът допринася за постигането на специфична цел „Подобряване на защитата и опазването на природата, биологичното разнообразие и екологосъобразната инфраструктура, включително в градските райони, и намаляване на всички форми на замърсяване” на Приоритет 5 „Въздух“ на ПОС 2021-2027 г. и целите на процедурата.	
2.	Предвидените дейности са детайлно описани и са обвързани с целите на проектното предложение, както и със заложените индикатори.	
3.	Заложените целеви стойности на индикаторите са изчислени съгласно изискванията на Приложение № 7 към условията за кандидатстване..	

4.	Графикът за изпълнение на дейностите по проекта е съобразен с плана за външно възлагане и времето, необходимо за тяхното изпълнение.	
5.	Бюджетът на проектното предложение е попълнен съгласно изискванията и указанията, посочени в съответния раздел от Условията за кандидатстване.	
6.	Стойността на отделните дейности е определена въз основа на анализа на остойностяването, съгласно изискванията на съответния раздел от Условията за кандидатстване и съответства на заложените в бюджета на проектното предложение разходи за съответната дейност.	
7.	Исканото финансиране (безвъзмездна финансова помощ) се отнася само за допустими разходи.	
8.	Общата стойност на допустимите разходи не надхвърля максималния размер на БФП, определен по процедурата, съгласно Условията за кандидатстване.	
9.	В проектното предложение са посочени приложимите хоризонтални принципи, представени в условията за кандидатстване.	

23. Начин на подаване на проектните предложения/концепциите за проектни предложения:

Проектно предложение по процедурата може да бъде подадено от кандидата или оправомощено от него лице единствено чрез попълване на уеб базиран формуляр за кандидатстване с квалифициран електронен подпис (КЕП) чрез системата ИСУН: http://eumis2020.government.bg/. Проектното предложение се подава електронно, като се подписва с КЕП от лице с право да представлява кандидата или оправомощено от него лице. В случай че проектното предложение се подава от оправомощено лице, е необходимо представянето на заповед за оправомощаване от ръководителя на структурата-кандидат.

Потребителските профили в портала за кандидатстване ИСУН са персонални, като за създаването им е необходимо попълването на имейл адрес, към който се асоциира профилът. Подаването на проектно предложение се осъществява през профила на кандидата. Освен като потребителско име за профила на кандидата, имейл адресът е необходим и за получаване на съобщения от системата. Препоръчително е кандидатът да посочи имейл адрес, който да е създаден специално за целите на кандидатстването, оценката и изпълнението на проекта по ПОС 2021-2027 г. или да използва друг общ имейл адрес на кандидата, а не личен електронен адрес, с който да се регистрира и да влиза в ИСУН. Кандидатът може да използва вече създаден потребителски профил в ИСУН за целите на подаване на проектно предложение по настоящата процедура. Този имейл адрес ще се извлича автоматично и съответно ще се визуализира в полето e-mail в т. 2. „Данни за кандидата“ от формуляра за кандидатстване. **Веднъж посочен, този имейл адрес не може да се променя в периода на кандидатстване и оценка до момента на сключване на административния договор за предоставяне на БФП по ПОС 2021-2027 г., тъй като същият е асоцииран с профила на кандидата в ИСУН.** Необходимо е кандидатите да разполагат винаги с достъп до имейл адреса, към който е асоцииран профилът в ИСУН.

Изискуемите документи към Формуляра за кандидатстване, посочени в т. 24 от *Условията за кандидатстване*, също се подават изцяло електронно. Посочените документи се описват и прилагат в секция 12 „Прикачени електронно подписани документи“ към Формуляра за кандидатстване. Максималният препоръчителен размер на всеки отделен файл на проектното предложение, който се подава чрез системата, е 2 ГБ. Общият препоръчителен размер на всички прикачени файлове е 10 ГБ.

ИСУН се поддържа от дирекция „Системи за управление на средствата от Европейския съюз” в администрацията на Министерския съвет и в тази връзка въпроси и запитвания по отношение на функционирането и използването на системата, възникнали в процеса на кандидатстване, следва да се изпращат на следния електронен адрес: support2020@government.bg.

24. Списък на документите, които се подават на етап кандидатстване[31]:

Документите, които се подават, трябва да съобразяват изискванията към тях, ако има такива, посочени в настоящите *Условия за кандидатстване.*

Формулярът за кандидатстване се попълва в ИСУН 2020, като в системата не следва да се прикачва отделен файл.

24.1. Заповед за оправомощаване на лицето, което подписва с електронен подпис от името на кандидата документите за кандидатстване по процедурата, ако е приложимо;

24.2. Решения на Общински съвет - задължително се представят във формат .zip или .rar, ако пълният текст не е публично достъпен. В случай че решението е публично достъпно, се представя информация с посочени електронни адреси във формат .doc, .docx. Прилагат се следните документи:

24.2.1. Решение на Общински съвет за кандидатстване по настоящата процедура;

24.2.2. Решение на Общинския съвет за целево изразходване на получените приходи от предаването за последващо третиране на подменените стари отоплителни устройства за зелени мерки, включени в Общинска програма за качество на атмосферния въздух;

24.2.3. Решение на Общинския Съвет за приемане на действащата Общинска програма за качество на атмосферния въздух;

24.2.4. Пълният текст на приетата Общинска програма за качество на атмосферния въздух, в която са предвидени дейностите, включени в проектното предложение. В случай, че програмата е публично достъпна, се представя информация с посочен електронен адрес.

24.3. Проучвания, анализи, оценки, необходими за подготовка на проектното предложение – задължително се представят във формат .zip или .rar, като се прилагат следните документи:

24.3.1. Обобщени резултати от проучването за нагласите на населението (социологическо изследване);

24.3.2. Пазарно проучване за единица продукт за алтернативните екологосъобразни топлоуреди за целите на остойностяването на проекта;

24.3.3. Документ за приоритизиране на райони/квартали и на приложимите мерки;

24.3.4. Механизъм, отчитащ приходите от предаването на заменяните отоплителни устройства;

24.3.5. Критерии за приоритизиране на кандидатите (крайните получатели на помощта), за подмяната на топлоуреди на твърдо гориво с екологични алтернативи, отчитащи спецификата на конкретната община кандидат и доклад с обосновка (ако е приложимо);

24.3.6. Механизъм за подмяна на отоплителните устройства на твърдо гориво с екологични алтернативи;

24.3.7. Утвърден от бенефициента комуникационен план в съответствие с образеца, представен в Приложение № 8;

24.3.8. Обяснителна записка за изчисляване на целевата стойност на индикаторите, с приложени таблици с изчисления във формат .xls, позволяващ проверка на калкулациите;

[31] В случай че по процедурата се извършва предварителен подбор на концепции за проектни предложения, документите, които се подават на този етап, се посочват отделно.

24.3.9. Анализ на остойностяването на дейностите по проектното предложение в съответствие с Приложение № 3, който да позволява проверка на направените калкулации за целите на изчисляване на стойностите, заедно с обяснителна записка.

24.3.10. Други проучвания, анализи и оценки, необходими за подготовка на проектното предложение (ако е приложимо).

Прилагат се само документи, които не са общодостъпни и публикувани на официална страница на органа, компетентен за издаването им или на други общодостъпни места. В случай че документите са публично достъпни, следва да се посочат електронните адреси, на които са публикувани. Документите, за които по-горе е отбелязано, че се изискват „в оригинал“, трябва да бъдат подписани с квалифициран електронен подпис от лицето, имащо правата да ги подпише. Оправомощеното лице за подаване на проектното предложение няма право да оправомощава други лица, както и да подписва изисканите с *Условията за кандидатстване* декларации, тъй като с тях се декларират данни в лично качество или съответно данни за представляваното от него юридическо лице, като за верността им се носи наказателна отговорност, която също е лична.

Общи указания:

Попълването на формуляра за кандидатстване и прикачването на документите в ИСУН 2020 следва да е съгласно Указания за попълване в ИСУН 2020 на информация за проектни предложения по ПОС 2021-2027 г. (Приложение № 2 към настоящите *Условия за кандидатстване*).

25. Краен срок за подаване на проектните предложения[32]:

Кандидатът подава проектното предложение преди изтичането на крайния срок, който е:

21.10.2023 г.

26. Допълнителна информация[33]:

Кандидатите по процедурата могат да искат разяснения по *Условията за кандидатстване* в срок до три седмици преди крайния срок за подаване на проектното предложение, като изпращат въпроси чрез информационната система ИСУН.

Разясненията от УО се дават по отношение на *Условията за кандидатстване*, не съдържат становище относно качеството на проектното предложение и са задължителни за кандидатите. Писмени отговори ще бъдат публикувани в 10-дневен срок от получаване на искането, но не по-късно от две седмици преди крайния срок за подаване на проектните предложения. Отговорите ще бъдат публикувани в системата ИСУН, модул *Е-кандидатстване*, секция *„Въпроси и отговори“*, *Документи за кандидатстване и информация*, както и на интернет страницата на ПОС 2021-2027 г., като за това ще бъдат информирани кандидатите.

27. Приложения към Условията за кандидатстване:

Формулярът за кандидатстване е този, който генерира системата ИСУН, а указанията за попълването му, включително на секция бюджет, са описани в предходните точки на *Условията за кандидатстване* и в Приложение №2;

- Приложение № 1 – Правила за оценяване на проектни предложения;
- Приложение № 2 – Указания за попълване на формуляр за кандидатстване и подаване на проект по процедура „За по-чист въздух!“ чрез системата ИСУН;
- Приложение № 3 – Образец „Анализ на остойностяването“;

[32] В случай че по процедурата се извършва предварителен подбор на концепции за проектни предложения, се посочва и краен срок за подаване на концепциите

[33] По преценка на Управляващия орган.

- Приложение № 4 – Специфични технически параметри, на които следва да отговарят фотоволтаичните системи и батериите и приложимото оборудване;
- Приложение № 5 – Специфични технически параметри, на които следва да отговарят заменените отоплителни устройства, използващи като гориво дървесна биомаса (вкл. пелети) или електричество;
- Приложение № 6 – Примерни критерии за приоритизиране на кандидатите за подмяната на топлоуреди на твърдо гориво с екологични алтернативи;
- Приложение № 7 – Указания за изчисление на целевата стойност на индикаторите от изпълнението на проект по процедура „За по-чист въздух!“ по ПОС 2021-2027 г.;
- Приложение № 8 – Образец на комуникационен план.